

Professionellas perspektiv på kriminellas avhopparprocess

Shamal Amiri
Gentiana Amrllahi

Examensarbete i socialt arbete
61-90 hp
Socionomprogrammet
Januari 2025

Malmö universitet
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö

“Professionals perspective on Criminals exit process”

Shamal Amiri

Gentiana Amrllahi

Amiri, S & Amrllahi,G “Professionals perspective on criminals exit process”.
Degree project in social work 15/30 credits. Malmö University: Faculty of Health and
Society, Department of Social work. 2025.

The aim of this study has been to explore the challenges of individuals leaving their criminal lifestyle , and to analyze advantages and disadvantages of the treatment programs that are meant to support them. In this study qualitative interviews have been done to fulfill the aim of the study. The study is based on Glenn D. Walters theory called “The lifestyle theory of crime” and the “labeling theory”. Furthermore Ebaughs Exit theory has been used and Erving Goffman's Stigma theory to answer the aim. The theories discuss the challenges of those individuals leaving their criminal lifestyle and struggles with creating a new identity and being accepted in the society. The results show that there are social challenges for criminals that wanna leave their criminal lifestyle, as well as emotional difficulties and structural challenges.

Keywords, Criminals, Exit process, Professionals, interventions

Innehållsförteckning:

1. Inledning	4
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Avgränsning	6
1.5 Bakgrund	6
Konsultationsteamet:	7
Socialtjänsten:	8
Kriminalvården:	8
3. Tidigare forskning	9
3.1 Sökprocess	9
3.2 Avhopp från kriminalitet & Övergången	9
3.4 Utmaningar i avhoppprocessen	12
3.5 Rehabilitering	13
2. Metod	14
2.1 Metodval	14
2.2 Urval	14
2.3 Datainsamling & metod för intervju	15
2.4 intervjuguide	15
2.5 Analys av data	16
2.6 Etiska Principer	16
2.7 Förförståelse	16
4. Teori	17
4.1 Exitteorin	17
4.2 Livsstilsteorin	18
4.3 Stigmatiseringsteorin	19
4.4 Stämplingsteorin	20
5. Resultat & Analys	20
5.1 Sociala utmaningar	21
5.2 Emotionella utmaningar	22
5.3 Ekonomiska utmaningar	24
5.4 Strukturella utmaningar	25
5.5 Stödprogram	27
5.6 Risk för återfall	30
5.7 Sammanställning	31
6. Bakgrund och Begrepp	31
7. Diskussion	32
7.1 Resultatdiskussion	32
7.2 Metoddiskussion	34
7.3 Framtida forskning	35

8. Arbetsfördelning & Samarbete	35
10. Referenser	37
11. Bilagor	38
11.1 Bilaga 1	38
11.2 Bilaga 2	40
11.3 Bilaga 3	41
11.4 Bilaga 4	42

1. Inledning

Avhoppare identifieras som en person som vill lämna en kriminell gruppering eller nätverk. Kriminella avhoppare och avhopparverksamheter står inför flera utmaningar, särskilt när det är många avhoppare som är i behov av stöd och hjälp. Dessa utmaningar handlar främst om bostadsbrist och långa kötider till psykiatri. Syftet med avhopparverksamheter är att stödja individer som vill lämna den kriminella livsstilen och återintegreras i samhället. Insatserna som finns idag är behovsanpassade och omfattar främst socialt samt psykologiskt stöd. Målet med verksamheterna är att hjälpa dessa individer leva utan kriminalitet och inte återfalla i kriminalitet igen. Myndigheterna som arbetar med avhoppare spelar en avgörande roll i det brottsförebyggande arbetet. Det krävs därför ett nära samarbete mellan Kriminalvård, Socialtjänst och vården samt psykiatri. Genom att hjälpa dessa individer förändra sitt liv och leva ett liv utan kriminalitet, ger detta vinster både åt samhället och individen. Orsaker till varför kriminella personer vill sluta leva kriminellt är främst för att de är rädda för att deras familj ska drabbas eller för att de själva ska utsättas för något hemskt. Avhopparprocessen kännetecknas som en lång känslösam process som är fylld med känslor av hopplöshet. När processen påbörjas så påbörjas även förändringarna av beteende, normer och identitet. Under processen förekommer det många utmaningar såsom att skapa nya relationer eller att kunna upprätthålla emotionell stabilitet (Hedlund, 2023). Regeringen uppmanar och satsar på förebyggande åtgärder och förstärkt hjälp för de personer som vill lämna kriminalitet. Riksdagen ställer sig även bakom frågan om att förbättra möjligheterna för kriminella avhoppare genom att regeringen ska finansiera forskning och utvärdering av exitprogram. Regeringen vill även utöka utbildningsmöjligheter samt rehabiliteringsmöjligheter för dömda kriminella. Som ska syfta till återanpassning i samhället samt för att minska risken för återfall (Köse.S, 2024).

1.1 Problemformulering

Det saknas forskning som använder kvalitativa metoder för att förstå varför personer går med och lämnar sitt kriminella gäng. Denna typ av forskning är viktig för att ta reda på vilka faktorer som lockar människor samt vilka negativa konsekvenser de upplever som får dem att vilja lämna den kriminella livsstilen. Att förstå bakomliggande faktorer till kriminellas livsstil kan användas för att skapa bättre stödprogram och insatser för att förebygga detta (Kendall, W, Valdez, C & Totaan. J, 2020).

Avhopparprocessen hänger ihop med inträdesprocessen därför är det viktigt att förstå vad som lockar individer till att ansluta sig till det kriminella gänget. De största faktorerna som lockar till den kriminella livsstilen är pengarna och spänningen. Däremot förekommer det konsekvenser av dessa vinster, såsom stress och att alltid vara rädd för att man ska bli påhoppad. Samt rädsla för framtiden, att inte kunna bygga ett stabilt liv eller kunna skydda sin familj. När dessa negativa aspekter växer fram så börjar personen fundera på att lämna den kriminella livsstilen. Detta följer med många svårigheter och utmaningar längs vägen. För många har den kriminella anslutningen varit en trygghet som erbjudit boende, pengar och broderskap samt skydd vilket kan vara svårt att ersätta. Efter att ha varit kriminell länge kan det även vara svårt för individen att övertyga myndigheterna om att personen vill lämna det

kriminella nätverket. Andra svårigheter som förekommer är att få ett arbete på grund av deras kriminella förflutna. Vidare kan dessa personer som vill lämna det kriminella nätverket mötas av hot från andra rivaliserande gängmedlemmar. Ibland kan hotet även komma från deras egna gäng för att hindra dem att lämna. När dessa personer börjar rehabilitering så tappar de känslan av deras tidigare kriminella identitet. Detta kan leda fram till känslor som att de inte hittar en ny identitet. Utan de istället saknar en bild av deras framtid, av hur deras nya liv kan se ut. Detta gör det svårt för dem att bli motiverade till förändringar. Om myndigheterna inte heller lyckas rehabilitera eller förse dessa personer med de insatser som behövs så är risken stor att de återgår till sitt gamla gäng för att återfå trygghet och skydd. Däremot när dessa personer är trötta på att leva i konstant rädsla och kommer till insikt att kriminaliteten inte ger den framgång de hoppats på. Då börjar de se trygghet i att leva ett normalt och lugnt liv. På så sätt ändras deras förväntningar, däremot är dessa personer ofta isolerade från samhället och behöver professionell hjälp för att återintegreras i samhället (Alstam, K & Forkby, T, 2022).

1.2 Syfte

Studiens syfte har varit att undersöka professionellas erfarenheter kring de utmaningarna som kriminella avhoppare möter i deras avhoppprocess och analysera bristerna och styrkorna i de insatser och behandlingsprogram som används för att stödja kriminella avhoppare.

1.3 Frågeställningar

1. Vilka är de största utmaningarna i den kriminella avhoppprocessen enligt de professionella?
2. Vilka brister och styrkor finns i de insatser och behandlingsprogram som används för att stödja avhoppare enligt de professionella?

1.4 Avgränsning

Studien har avgränsats till att intervjua professionella kriminalvårdare i Malmö stad. Studien undersöker endast professionellas erfarenheter av den kriminella avhoppprocessen och avhopparverksamheter samt behandlingsprogram.

1.5 Bakgrund

I detta avsnitt förklarar författarna olika avhopparverksamhet som finns i Sverige och främst Malmö, detta utifrån respondenternas förslag på avhopparverksamheter under intervjuerna som gjordes. Enligt Brå finns det nio specifika avhopparverksamheter i Sverige och fyra av dem drivs av Socialtjänsten och Kriminalvården (Brå, 2016). Dessa avhopparverksamheter är centrala för att stödja kriminella avhoppare. Därav har författarna valt att ha en fördjupad bakgrundsinformation kring verksamheterna.

En avhoppare definieras som en person som valt att lämna organiserad brottslighet och som är beroende av resurser och skydd för att kunna fullfölja det målet. Avhopp kan ske från olika kriminella miljöer eller grupper (Polisen, 2023). Avhopparverksamheters syfte är att ge stöd åt personer som valt att lämna organiserad brottslighet. Detta görs genom att förse med resurser, såsom boende, ekonomi så att avhopparen kan fullfölja målet. Kriminalvårdens avhopparverksamhet består av samverkan med kommunernas socialtjänst för planering,

genomförande och andra insatser för avhoppare. De driver även ett aktivt och motiverande arbete mot individer på häktet och anstalten. Syftet med arbetet är att försöka återintegrera de intagna och förbereda dem för livet utanför häktet och för att minska riskerna för återfall (Polisen, 2023). I Sverige finns det flera olika verksamheter som ibland behöver samverka med varandra för att kunna erbjuda rätt hjälp och stöd till dem som vill lämna kriminalitet. Socialtjänsten och polisen brukar oftast samverka med varandra och har olika ansvar vid avhopp. Anledningen till att samverka mellan socialtjänst och polisen är viktig är för att socialtjänsten behöver iaktta säkerhetsbilden kring den som vill lämna kriminalitet. Socialtjänstens fokus ligger på att föreslå insatser medan polisens ansvar ligger i att göra en riskbedömning huruvida det finns hot och andra risker för den som vill hoppa av. De insatser som finns är bland annat ekonomisk hjälp, skyddat boende, hjälp med missbruksproblematik, säkerhetsåtgärder och psykiatrisk hjälp. Under arbetets gång följer både socialtjänsten och polisen upp ärendet hur det går för personen. Förutom samverkan med polisen finns det även ytterligare aktörer i samhället där samverkan förekommer. Psykiatrin är en av aktörerna som socialtjänsten kan ha samverkan med. Den bakomliggande orsaken till det är för att personer som lider med psykisk ohälsa har svårare att lämna kriminalitet. Andra aktörer som socialtjänsten också kan ha samverkan med är tandvården, hälso- och sjukvården, arbetsförmedlingen och kronofogden (Kunskapsguiden, 2024).

För den som vill hoppa av kriminalitet finns det information på polisens webbplats om hur man går tillväga och hur processen går till. Det finns ett telefonnummer på hemsidan som man kan ringa och sedan koppla den till en avhopp samordningen eller socialtjänsten. Efter kontakten bokas ett möte där polisen och socialtjänsten behöver samla ihop en bild om personen och situationen som den befinner sig i för att göra en bedömning om avhopparspåret är aktuellt eller inte. Om polisens och socialtjänstens gör en bedömning att avhopparspåret är rätt alternativ att vidta påbörjas ett ärende som ska utredas. Dock finns det några villkor för den som väljer att hoppa av. Första villkoret är att uppfylla myndighetens definition av begreppet avhoppare och deras definitioner lyder ”En person som valt att lämna organiserad brottslighet och är i behov av samhällets stöd och skydd för att fullfölja”. Detta innebär att villkoret gäller alla som ingår i ett kriminellt nätverk eller miljöer där våld förekommer. Andra villkor är att man måste vara tillräckligt motiverad och engagerad för att kunna bli erbjuden hjälp. Anledningen är att beteende och tankemönster måste ändras längs vägen av den och det brukar upplevas svårt av del hopparna. Tredje villkoret är att ett samtycke krävs för att olika myndigheter ska kunna samverka med varandra gällande ärendet. Fjärde villkoret är att signera ett papper gällande skyldigheten man har att följa alla regler under avhoppareprocessen. Exempel på regler kan vara att bryta helt sin koppling till den kriminella miljön. Bryter man mot reglerna kan det leda till att avhoppprocessen avbryts (Polisen, 2024).

Konsultationsteamet:

Konsultationsteamet i Malmö är en verksamhet som är till för att ge stöd åt kriminella avhoppare. Målgruppen är personer som vill lämna sitt kriminella nätverk, livsstil eller personer som lever under hot. Konsultationsteamet har funnits sedan 2011 och samverkar med Polisen i Malmö, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse. Enligt polisen är det människor som begått många brott som söker skydd. Samt när en allvarlig händelse inträffar så inser de att de vill göra en förändring med sitt liv. Kommunens handläggare påpekar att många av dessa saknar utbildning och har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Andra verksamheter som samverkar inom Konsultationsteamet är Socialtjänsten, Kriminalvård, Frivården och Skatteverket. Sjukvården har också en avgörande roll, specifikt psykiatrin och beroendevården. Samordnare i konsultationsteamet använder

lösningfokuserad metodik vilket innebär att de fokuserar på lösningar istället för problem. Tillsammans med klienten sätter de upp mål som klienten ska uppnå. Lösningfokuserad metodik tillåter samordnaren att bygga en relation med klienten. På så sätt arbetar de tillsammans och klienten får hjälp med att föreställa sig hur framtiden kan se ut om de lämnar sin kriminella livsstil. Samordnare fokuserar på att göra upp en plan och få klienten att visualisera en tryggare framtid utan brottslighet. När en person bedöms tillhöra målgruppen inom Konsultationsteamet kallas berörda myndigheter. Samtliga myndigheter inkluderas i ett samverkansmöte. Mötet består av sex processer där alla myndigheter sätter upp mål och framför vilka insatser som behövs. De sätter upp en planering för hur de ska förändra klientens situation. Efter mötet sker kontinuerlig kontakt och stödsamtal mellan samordnaren och klienten. De vanligaste insatserna är att flytta klienten till en annan stad och hjälpa till med boende samt ekonomi. Arbetsförmedlingen ger även stöd vad gäller sysselsättning (Brå, 2015).

Socialtjänsten:

Socialtjänstens roll är att bistå med rätt hjälp och stöd till den enskilde. I Sverige är det varje kommun som ansvarar för socialtjänstens arbete vilket innebär att invånarna i kommunen ska kunna erbjudas den hjälp den har rätt till. Socialtjänstens insatser bygger på frivillighet vilket innebär att varje individ har frivilligt rätt till att ansöka om bistånd och socialtjänsten ska tillgodose behoven enligt 4 kap. 1 § SoL. Det är individen själv som måste ansöka om hjälp från socialtjänsten. Insatser som socialtjänsten erbjuder fokuserar på att förebygga återfall i brott. Förutom avhoppare fokuserar även socialtjänsten på att hjälpa brottsoffer eftersom det finns även kriminella som blivit utsatta för brott. Det finns även fokus på barn och unga som vill lämna brottslighet där målet är att barn och unga ska få en uppväxt i en trygg miljö. Fokus på barn kan också bli aktuellt om en vuxen vill hoppa av kriminalitet och har barn. I ett sådant fall måste även en utredning av barnet göras. Förutom insatser som erbjuds av socialtjänsten är det också viktigt att förmedla information om socialtjänstens verksamhet och vilka insatser som finns möjliga för samhällets invånare. Därför har även socialnämnden uppsökarverksamheten som arbetar med att söka upp personer med kriminell bakgrund som kan tänka sig att hoppa av kriminalitet. Ett av de förekommande metoderna som används av socialtjänsten beroende på vilken kommun är Trefas och Group Violence Intervention. Metoderna används för att söka upp potentiella avhoppare (Socialstyrelsen 2023).

Kriminalvården:

Kriminalvården har en stor betydande roll för det brottsförebyggande arbetet samt för de kriminella avhoppare. Kriminalvården samverkar ofta med andra myndigheter för att ge den stöd som krävs för kriminella avhoppare. Kriminalvården är en viktig resurs för att förse avhoppare med skydd och behandling (Kriminalvården, 2023). Kriminalvården använder sig av många olika program och behandlingar för att hjälpa kriminella avhoppare. Krimfokus är ett KBT program som används i gruppform och fokuserar på beteenden. De centrala behandlingmomenten består av arbete med värden, riskmedvetenhet, analys av problembeteenden samt social problemlösning. Oto-Prism är ett annat program som bygger på socialinlärningsteori och som används främst inom frivården. Oto-Prism är också KBT baserat och fokuserar på praktisk färdighetsträning samt individuell anpassning. Programmet går ut på att tillsammans med klienten kartlägga klienten, problemområden och behov. Programmet riktar sig även på att stärka klientens olika sociala färdigheter som är väldigt viktigt för att klienten ska kunna leva ett liv utan kriminalitet. Ett annat program som är väldigt väsentligt för kriminella avhoppare är "Entre". Behandlingsprogrammet riktar sig mot individer som behöver stöd med att lämna kriminell gruppering eller kriminell organiserad

brottslighet. Programmet är evidensbaserat och utförs individuellt. Programmet fokuserar på att anpassa behandlingen efter klientens behov. Under programmet behandlas klientens problematik såsom umgänge, missbruk, självbild och våld (Kriminalvården, u.å).

Fryshuset:

Fryshuset är en ideell organisation som grundades 1988 i Sverige och är därmed den största organisationen i Sverige. Det bedrivs ca 60 olika verksamheter i organisationen, varav ett av organisationerna arbetar med avhopp (Fryshuset u.å). Passus är avhopparverksamheten som bedrivs av fryshuset där fokuset ligger på att hjälpa individer att lämna organiserad brottslighet. De erbjuder ett program som är 18 månader långt. Programmet anpassas individuellt för varje person som lämnat kriminalitet. De första 12 månaderna består av en intensiv fas som sedan övergår till en bedömningsfas där det görs en bedömning kring hur långt personen har kommit i sin avhopparprocess. Bedömningsfasen varar i tre månader. De sista sex månaderna är en utlussningsfas som det kallas och där personen inte har lika mycket träffar som i början av programmet. Målet under den fasen är att personen ska bli sysselsatt genom arbete eller studier (Passus u.å).

3. Tidigare forskning

I detta kapitel beskrivs relevant forskning för det valda området. Inledningsvis redogörs även tillvägagångssättet för hur relevant och tidigare forskning hittats.

3.1 Sökprocess

Målet med sökningen av litteraturen och databaser var att få en djupare förståelse för olika faktorer som leder till kriminella avhopp samt utmaningar inom avhoppssprocessen. För att hitta relevant forskning användes Libsearch genom Malmö universitets databas samt Tandfonline. Genom Malmö universitets söknings databas, fick vi även tillgång till Psycinfo och Sociological abstract där våra sökningar gjordes. Sökorden som användes var både på engelska och svenska för att kunna få fler sökningar. Vid sökandet har specifika ord främst på engelska använts såsom "gang desistance", "gang exit". Kriterierna vid sökningen var att artiklarna ska vara granskade och "peer reviewed" på svenska eller engelska. För att kunna göra ett urval, lästes titlarna och sammanfattningarna för att identifiera om artiklarna var relevanta för undersökningen. Övrig litteratur såsom böckerna har tagits från Legimus som tillhör Malmö universitets digitala bibliotek. Vi har även använt boken "Bland bröder och fiender, om gäng manligheter och avhopp" skriven av Torbjörn Forkby, genom stora delar av uppsatsen. Boken vi har valt utgör en omfattande kunskapskälla som är väldigt relevant för vår studie. Författaren till boken är en ansedd person inom området som vi undersöker vilket utgör trovärdigheten för källan.

3.2 Avhopp från kriminalitet & Övergången

Varför människor väljer att gå med i gäng kan förklaras utifrån ett paradoxalt perspektiv. Det innebär att dessa personer går med i gäng för att känna sig tryggare och säkrare. Fastän i praktiken så riskerar dessa personer att bli utsatta för mer våld från andra rivaliserande grupper och andra gängmedlemmar. Däremot kan medlemskapet kännas tryggt i emotionell mening, genom att de inte känner sig ensamma i deras osäkerhet på gatorna. Gäng lockar till sig sin attityd gällande pengar, vinster, ökad status och gemenskap. De lever även på ett sätt som skapar en utmaning för professionella. Utmaningen blir för hur de professionella ska

kunna ersätta deras tidigare livsstil. När dessa personer har kunnat spendera tusentals pengar på endast en natt, och ska nu övergå till att bli tillsagda att leva ekonomiskt. Vidare blir det en utmaning att ersätta spänningen som bidrar till brottsligheten. Trots dessa frestelser så är inte fokus på pengar eller status när dessa individer vill hoppa av. Utan mognad och familjen börjar prioriteras istället. För professionella innebär detta att de inte måste ersätta spänningen eller ekonomiska rushen. Utan det handlar om att skapa en emotionell trygghet och hjälpa personen utvecklas. (Forkby, 2020).

“Disengaging from gangs and desistance from crime” är en artikel skriven av David C, Pyrooz och Alex R Piquero (2012). I artikeln skriver de om en studie som gjordes i både Philadelphia och Phoenix. Undersökningen gick ut på att forskare skulle följa 226 gängmedlemmar under femårstid och deras avhoppprocess. Forskarna kom fram till att ju mindre personerna associerades med sitt kriminella umgänge, desto mindre brott begick dem. De insåg även att personer som hoppar av den kriminella livsstilen klarar sig bättre. De har lättare att återintegreras och mår psykiskt bättre än de som stannar kvar längre och sedan hoppar av. Mognadsprocessen var en stor faktor till att individer ville hoppa av det kriminella nätverket. När de blev äldre förbättrades deras impulser och samt deras konsekvenstänk. Den kognitiva delen spelade en stor roll för att en person ska vilja lämna sin kriminella livsstil eftersom att de måste ändra sin attityd gällande allt. Ibland kan det handla om att en person ångrar sin gamla livsstil och vill göra en förändring. Det är även lättare att arbeta med dessa personer som frivilligt vill ha en förändring och en bättre framtid. Personer i undersökning svarade ofta på att de “tröttnade och ville undvika problem”. En före detta gängmedlem berättade att efter att han blev knivskuren, insåg han att den livsstilen var inte för honom. Han ville aldrig mer utsättas för samma situation. Forskning har även påpekat att religion har varit avgörande i samband med någon traumatisk händelse för att lämna sitt kriminella nätverk (Berger. R, Abu-Raiya. H, Heineberg. Y & Zimbardo. P 2017).

I boken “Bland bröder och fiender av Torbjörn Forkby, 2020), förklarar författaren olika avhoppprocesser från gäng. Hans studier utgår från MC gäng, fängelsegäng samt förortsgäng. Gäng kännetecknas oftast utifrån deras gemensamma tatueringar eller att de har ett gemensamt gruppnamn. Gängen blir oftast identitetsskapande som får en betydande roll för medlemmarnas beteende som följer dem under en längre tid. I Forkbys studie intervjuades 20 personer med tidigare erfarenhet från gäng och därtill 40 andra personer som hade någon betydande roll inom stödjande program för exit processer, såsom polis, kriminalvårdare och socialtjänst. I boken “Shared beginnings, Divergent lives, Delinquent Boys to age 70” är en studie som gjordes av Laub och Sampson (2003). Dessa forskare förklarade orsaker till varför individer slutar göra brott eller med sina kriminella beteenden med åren. Forskning har visat att riskfaktorer under barndomen såsom en tuff eller dålig uppväxt förklarar vissa beteenden. De påpekar att när personer blir äldre så spelar detta inte lika stor roll, istället blir sociala och informella faktorer av större betydelse. Informella och sociala faktorer kan vara relationer, familj, arbete eller ansvar. De menar på att personer inser att kriminalitet inte kommer att förbättra deras livssituation. Andra nyckelfaktorer blir mer väsentliga såsom att gifta sig, skaffa familj och börja arbeta. Dessa livsförändringar motiverar personer till att bryta sitt kriminella beteende samt värdera vad som är viktigt. Konsekvenstänkandet som att förlora det viktigaste i sitt liv på grund av brott blir mer betydelsefullt och prioriterat.

När en person prioriterar andra positiva saker förändras deras identitet. Ett exempel på en positiv aspekt är när en person som har ett vanligt lönearbete påverkas av inflytandet på arbetsplatsen och attityden mot kriminalitet. Det ingår i normerna som finns på arbetet. För

att kunna lämna sitt kriminella beteende och umgänge så måste personen lämna det som var det förflutna och påbörja sitt "nya liv". Detta kan innebära att personen måste flytta till en annan stad eller bryta kontakten helt med sitt umgänge. För att dessa personer ska kunna bygga upp ett nytt liv krävs det även att de får socialt stöd. För vissa personer är detta en självklarhet efter att ha varit med om en traumatisk händelse där de exempelvis nästan förlorat livet. För andra är det inte lika självklart, utan stegen sker mer gradvis där de försöker minska brott och komma ifrån det. Orsaken kan vara att dessa har det väldigt svårt att komma ifrån på grund av samhörigheten, dessa är emotionella känslor som dessa drabbar personerna och de lockas tillbaka till sitt kriminella beteende. Istället sker dragkamper om pull och pushfaktorer. Push-faktorer är faktorer som avskräcker den kriminella livsstilen eller pull-faktorer som är strävan efter respekt och ett bättre liv. Att lämna kriminaliteten och brottsligheten bakom sig är en lång process som omfattar många insatser. Dessa insatser inkluderar utvecklingsmässiga och psykologiska aspekter. Forskaren menar att utvecklingspsykologiska teorier kan ge en förklaring till varför kriminella utför mindre brottsliga handlingar när de blir äldre och vuxna. När unga personer växer upp och mognar så utvecklar de förmågor som bättre impuls kontroll, bättre omdöme och ett konsekvenstänk. Vad som också kan vara avgörande är om en förebild skapas hos den kriminella personen som hen kan relatera till, så kallat "prototypical reform story". Att få höra eller se personer som lyckats och som en gång upplevde samma sak kan ge hopp och motivation för andra som vill uppnå samma mål (Forkby, 2020).

I artikeln "Disengagement from street gangs: a systematic review of the literature" skriven av Sarah Tonks & Zoe Stephenson 2018 beskriver de olika faktorer som leder till avhopp från kriminella nätverk. I avsnittet förklaras liknande faktorer till hur kriminella lämnar sin gamla livsstil. Oftast krävs det en egen vilja hos individen för att det ska ske en förändring. Enligt forskning har familj eller partner haft stor betydelse för när en person vill lämna det kriminella nätverket. Forskning har visat att ha nära relationer och människor som stödjer avhopparen har en stor avgörande roll om individen lämnar kriminalitet. Gängmedlemmar som vet att hen har människor som älskar individen, kan komma till insikt om vilka konsekvenserna kan bli både för personen och personerna runt omkring som han älskar. Detta stärker viljan till att lämna brottsligheten och fokusera på sina nära. Forskning visar även på att känslan av att någon bryr sig och vill hjälpa kan få den gängkriminella att känna sig lyssnad och sedd. Det omfattar även professionella yrkesverksamma som arbetar med avhoppare. Deras förmåga att få den gängkriminella att känna sig uppskattad och sedd kan vara avgörande ifall klienten bestämmer sig för att lämna kriminaliteten.

Bandet till gänget avgör ofta hur avhopp ser ut för individerna. För de flesta handlade avhoppet om mognadsprocesser och för andra handlade det om insikten av konsekvenserna som deras livsstil skulle leda till. De yngre personerna som undersöktes valde att lämna på grund av interna risker i gruppen. En annan avgörande faktor för att lämna sitt kriminella nätverk är föräldraskap och familj. Flera studier har visat på när kriminella personer blir föräldrar så får detta att ifrågasätta deras livsstil och på vad konsekvenserna kan bli för deras familj. Som förälder känner de ett ansvar gentemot sitt barn och vill göra en förändring och skapa en stabil framtid för sina barn. Det vill skydda sina barn och framstå som en bra förebild. Dessa känslor kan även framkomma när individen utsätts för våld inom gänget. Forskning visar på att gängmedlemmar ofta vill lämna på grund av en traumatiska händelse som de upplevt.

En gängmedlem berättar att efter att han skadat sitt "avtryckarfinger" så har han inte kunnat använda vapen längre. Detta utgör ett stort hot för deras personliga upplevelse då han inte kunnat "skydda" sig själv längre. Medan en annan uppgav att han såg sin bror dö på grund

av våldet. Detta leder till traumatiska upplevelser och insikter till att livsstilen inte är värt riskerna. Många gängmedlemmar uppger även att de blivit svikna av sina gängmedlemmar. Många känner sig förrådda när de inte fick de stöd de förväntade sig från sina gängmedlemmar under svåra omständigheter som till exempel under deras fängelsestid. Samt att deras förväntningar som var att andra medlemmar skulle ombesörja deras familj aldrig hänt. Detta minskade känslan av vilja stanna kvar i gänget eftersom att de ifrågasatte deras lojalitet. Det får den gängkriminella att inse att bandet inte är lika starkt och få den att börja omvärdera sin livssituation. Andra övergångar kan vara sådana faktorer som ett fängelsestraff eller att gå med i militären. Att flytta till en annan stad kan även vara en faktor till avlägsnandet från sitt kriminella umgänge (Tonks, S & Stephenson, 2018).

3.4 Utmaningar i avhoppprocessen

Definitionen av "avhoppprocess" innebär en process där individer övergår från en kriminell livsstil till ett mer normalt eller laglydigt liv. Forskning har betonat att övergången är väldigt ofta lång, känslös och präglas av motgångar och återfall. Vägen mot ett nytt liv kan vara väldigt krävande och hinder som att hitta ett arbete, bostad eller skapa nya kontakter kan verka tufft. Ibland handlar det inte bara om individens vilja att förändra sitt liv utan det handlar om att övervinna andra svårigheter som myndigheters och samhällets fördomar (Gålnander, 2024).

En jämförande studie som gjordes mellan USA och Holland visade att ju mer involverad en individ är desto mer stöd får den och desto längre stannar den kvar i gänget. Vissa gäng hjälper och erbjuder varandra med boende, inkomst och vänskap. Det skapar en trygghet som kan vara svårt att hitta utanför i samhället. För att avhopparen ska framgångsrikt gå igenom avhoppprocessen måste denne bryta kontakten med tidigare gäng. Att bryta dessa band kan vara emotionellt svårt samt att många avhoppare har en svag ide om hur de ska fungera i samhället efter att ha avbrutit kontakten med sitt gäng, ibland kan det även vara farligt att bryta kontakten. I en studie visade resultaten att både män och kvinnor upplevde hot efter att ha lämnat gängkriminaliteten. De blev attackerade av rivaliserande gäng efter att ha lämnat. Många upplevde även att polisen fortfarande behandlade dem som brottslingar fastän de lämnat. Samt att deras familjer blev påhoppade på grund av att gängmedlemmar valt att lämna deras gäng (O'Neal & Decker, Moule, & Pyrooz 2014).

Avhoppprocessen handlar om att i stor del överge brottsligheten och även sitt kriminella umgänge. För många kriminella är detta väldigt svårt eftersom att de är beroende av sitt gäng då de saknar laglig inkomst. Deras identitet kringgår även runt deras kriminella livsstil, detta skapar utmaningar i samhället då de ofta möts av stigma (Dziewanski D, 2020). Många avhoppare försöker återintegreras i samhället genom utbildning. I USA finns det många brottslingar som ansöker till högskolor, men eftersom man i USA måste lämna in sitt brottsregister blir många nekade. Individerna blir även nekade till studielån vilket gör det svårare för avhoppare att kunna betala sina studier. I USA nekas även avhoppare till offentliga bostäder, och även ibland rösträtt. Dessa svårigheter leder till psykisk ohälsa för många avhoppare som faktiskt vill förbättra sig. Deras möjligheter till att få ett arbete försvåras också på grund av deras brottsregister. Många arbeten och företag föredrar att inte anställa någon som tidigare varit fängslad eller kriminell. Dessa är stora bidragande faktorer till varför återfallsgraden bland avhoppare i USA är jättehög. Personer som inte kan få ett arbete på grund av sitt kriminella förflutna tvingas återgå till sitt kriminella liv för att överleva och försörja sina familjer. Vidare i andra fall kan fysiska utseende vara avgörande för hur accepterad en person blir. Många tidigare kriminella har oftast tillhört ett gäng, dessa gäng kännetecknas oftast genom gängtatueringar. Dessa tatueringar är oftast synliga och gör

det svårt att fly från sitt kriminella förflutna. Det leder till diskriminering från myndigheter, grannar och arbete som gör det svårt att börja om på nytt (Rosen, D & Cruz, M, 2018). I USA gjordes en studie med 30 tidigare gängmedlemmar som berättar om sina erfarenheter kring diskriminering och svårigheter med att återintegreras i samhället. Studien bekräftar ovan argument som förklarar stigmat från myndigheter såsom polis och samhället i stort. Det sammanfattande resultatet från medlemmarna visade att de uttryckte att de upplever trakasserier från polisen trots att de inte längre lever kriminellt. En deltagare uppgav att han kände att polisen använde hans tidigare medlemskap i gäng för att skapa intriger. Han menade att polisen försökte framställa honom som ett hot trots att han inte längre levde kriminellt eller begick brott (So. L & Bryan F. B, 2020).

3.5 Rehabilitering

Avhopparverksamheter har vissa krav som måste uppfyllas för att en individ ska kunna bedömas vara lämplig för att få insatser och rehabilitering. Kraven kan vara olika beroende på vilken verksamhet det gäller. Men grundläggande krav är att individen ska vara motiverad till att lämna den kriminella livsstilen och vill bli drogfri. Den som är en del av avhopparverksamheten måste även följa sin planering, annars får denne inte stanna kvar. Insatserna som ges är beroende på verksamheten. De vanligaste insatserna i Sverige är samtalsstöd, försörjningsstöd och psykologisk hjälp. Personerna som är en del av avhopparverksamheter har oftast ett pågående missbruk. I många fall är det den enskildes gäng som förser denne med droger. Detta gör att individen blir beroende av gänget, vilket gör det svårare att bryta loss från dem. För att klienten ska lyckas med avhopparprocessen är det väldigt viktigt att denne blir fri från sitt missbruk. En annan faktor som påverkar framgången i avhopparprocessen är den organisatoriska samverkan. Det är viktigt att samtliga aktörer samverkar med varandra för att hjälpa och ge de insatser som klienten behöver. Aktörerna består vanligtvis av polis, socialtjänst och kriminalvården. Polisen genomför oftast hos och riskbedömningar och motiverande samtal. Kriminalvården förser med olika behandlingsprogram för beteende och narkotikamissbruk. I många fall hamnar ofta kriminella personer i någon av kriminalvårdens verksamheter. I detta skede när de har häktats eller frihetsberövas så inser de att de vill lämna det kriminella nätverket. Frivården har också insatser som motiverande samtal, utbildning och andra stödbehov. Det finns inga specifika insatser inom frivården för avhoppare förutom ett behandlingsprogram som heter Entre. Entre är ett påverkansprogram för de individer som vill lämna kriminella grupper. Inom behandlingsprogrammet får avhopparen arbeta med attityder, värderingar, aggressivitet och självbild. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att hjälpa de som finns i kommunen och som behöver hjälp. Avhoppare är ofta i behov av olika insatser från Socialtjänsten. Dessa insatser består av ekonomiskt bistånd, tillfälligt boende och missbruksvård. Avhoppare har möjligheten att självmant ansöka om dessa insatser hos Socialtjänsten. Däremot blir Socialtjänsten inkluderad när insatserna för klienten ska planeras eller behovsprövas. (Brå 2016).

2. Metod

I det här avsnittet presenteras val av metod samt studiens tillvägagångssätt för urval, utformningen och strukturen av intervjuerna.

2.1 Metodval

Metoden som valdes för undersökningen är kvalitativ forskningsmetod. Insamling av data har skett genom semistrukturerade intervjuer med sex kriminalvårdare. Samtliga arbetar inom Malmö stad. Genom kvalitativ metod kan forskaren få en djupare förståelse av den valda målgruppen.

Frågeställningen och syftet undersöker professionellas erfarenheter av avhoppare och avhoppningsprocesser.

Syftet med studien är att undersöka vilka utmaningar det finns i den kriminella avhoppningsprocessen enligt de professionella. Syftet är också att analysera vilka styrkor och brister de finns i de stödprogram och verksamheter som finns för att stödja avhoppare, enligt de professionella. Studien fokuserar på erfarenheter och upplevelser av professionella som arbetar med avhoppare i Malmö. Kvalitativ studie innebär främst att samla fakta eller material genom fältarbete och intervjuer. I jämförelse med kvantitativ metod som analyserar statistik så fokuserar kvalitativ metod på människors upplevelser. Genom kvalitativ studie kommer forskaren närmare fältet som studeras vilket ger en större förståelse för dess budskap (Svensson & Ahrne, 2022).

2.2 Urval

Till undersökning valdes kriminalvårdare som arbetar i Malmö stad. De professionella består av en klienthandläggare och två behandlare inom kriminalvården. De övriga består av kriminalvårdsinspektörer och en frivårdsinspektör. Kravet för studien och intervjuerna skulle vara professionella som möter och behandlar avhoppare på sin arbetsplats. I urvalsprocessen så var det viktigt att identifiera i vilken miljö författarna kunde hitta intervjupersoner som var relevanta för forskningsfrågan. Författarna valde Malmö stad som omfattas av flera kriminalvårdsverksamheter. Kriminalvårdsverksamheten valdes med anledning att författaren kontaktade en kriminalvårdare och ställde förfrågan om en intervju. Det blev aktuellt att undersöka ämnet när kriminalvårdaren återkopplade och visade intresse för vår undersökning. I andra steget bokades ett möte med kriminalvårdaren, som sedan gav kontaktuppgifter till övriga kriminalvårdare som författarna mejlade. I det andra steget definieras målgruppen. I detta steget bestämmer författaren vilken målgrupp som ska undersökas. Det innebär däremot att författaren inte själv väljer vilka intervjupersoner som deltar utan det är ledningen eller chefen som hänvisar författarna till personerna. Med andra ord innebär det att chefen valde vem författarna kunde intervju. Det innebär att författaren måste arbeta med de personer som den blivit tilldelad utan möjlighet att påverka detta (Zetterquist & Ahrne, 2022). Studien inriktar sig på specifika grupper inom de valda miljöerna (Svensson & Ahrne, 2022).

Vid återkoppling från kriminalvårdsinspektören per mejl skickades även en förfrågan till honom om kontaktuppgifter till övriga kriminalvårdare och en samtyckesblankett till ansvarig enhetschef. Vid återkoppling av enhetschefen, inhämtas samtyckesblanketten från enhetschefen. Vid förberedelse av intervjuerna skickades en samtyckesblankett vidare till samtliga deltagare som författarna blivit hänvisad av enhetschefen (se bilaga nedan), samtliga deltagare fick även ta del av ett informationsblad (se bilaga nedan) som beskrev studiens innehåll och syfte. Efter att samtycket inhämtades, bokades intervjuerna via mejl. Enhetschefen hänvisades av en tidigare etablerad kontakt inom kriminalvården som författaren kom i kontakt med när författaren skickade in en intresseanmälan till kriminalvården för sin praktik. Därav hade författaren kvar dennes mejl och mejlade honom när det blev aktuellt för studien. Vidare hänvisade enhetschefen till deltagarna. Därefter

mejlade författarna till deltagarna och bestämde tid för en intervju. En av deltagarna fick författarna kontakt genom bekanta kollegor på arbetet som hänvisade författarna med dennes nummer och mejl. Samtliga intervjuer genomfördes på kriminalvårdarnas arbetsplatser förutom en intervju som skedde genom videosamtal. Anledningen var tidsbrist på grund av jultider, vilket gjorde det svårt att boka in fysiskt möte så att det fick bli via videosamtal.

2.3 Datainsamling & metod för intervju

Metoden som använts för undersökningen är en semistrukturerad intervju. Det innebär att författarna kan ställa öppna frågor till deltagarna. De öppna frågorna gör att deltagarna kan prata om sina erfarenheter och ämnet fritt utan att förhålla sig till några krav (Bryman, 2018).

Det första steget i intervjuprocessen var att utforma intervjufrågorna. Författarna sammanställde ihop frågorna med relevans till studiens ämne. Informanterna bestod av sex kriminalvårdare varav två arbetade inom avdelningen för behandling och en som handläggare. Varav de två övriga arbetade som kriminalvårdsinspektör och en frivårdsinspektör. Samtliga kriminalvårdare arbetar i Malmö. Intervjuerna hölls på informanternas arbetsplatser förutom 1 som fick hållas digitalt per videosamtal. Efter godkännande och samtycke från alla deltagare inleddes intervjuerna med en presentation av studiens syfte och undersökning. Alla intervjuer skedde under olika dagar och olika tider. På grund av hög arbetsbelastning och jultider, så var det svårt för författarna att få ihop alla intervjuer innan jul. Ursprungligen hade vi fyra informanter som visade intresse. Däremot var målet att få ihop sex informanter. Vid första intervjun med kriminalvårdare som arbetar med behandling, nämnde författarna i slutet av intervjun att de är i behov av en till informant och om han kunde ge tips om någon kollega som hade kunnat ställa upp. Han nämnde för författarna att han hade en kollega i åtanke som han arbetade med, men att han först skulle fråga honom. När författarna var på väg att lämna gick denna kollega förbi och han passade på att fråga direkt. Kollegan gav sitt godkännande på plats och sa att den tidigare informanten kunde dela av sig hans kontaktuppgifter och att författarna kunde kontakta honom för att bestämma en annan dag och tid för intervju. För att målet skulle uppnås behövde författarna ännu en informant. Författarna ville att denne ska arbeta på en annan avdelning för att kunna få en mer varierad bild av de olika professionellas erfarenheter och för att studien skulle vara bred och mångsidig. Därav spred en av författarna informationen på sin arbetsplats vilket ledde till att en kollega uppgav att hennes mamma arbetar inom kriminalvården som handläggare. Denna kollega delade sedan kontaktuppgifter till sin mamma. Författaren mejlade kriminalvårdaren samma dag och fick svar samma dag. Författaren fick hennes samtycke för deltagandet och intervjun hölls genom videosamtal då hon inte kunde träffas fysiskt eftersom att hon skulle på juledighet och inte kunde boka in ett fysiskt möte på så kort tid. Samtliga intervjuer varade mellan 30-60 minuter och upplägget av frågorna var detsamma för alla. Författarna började med att kort presentera sig själva och gav möjligheten till informanter att kort berätta om sig själva. Sedan ställdes huvudfrågorna som utgår från studiens frågeställningar. Vidare användes följdfrågor som sammanställts av författarna för att fördjupa och utveckla vissa svar (Zetterquist & Ahrne, 2022).

2.4 intervjuguide

För att besvara frågeställningar använde författarna sig av en intervjuguide (se bilaga nedan). En intervjuguide används vid kvalitativa intervjuer. Frågorna ska vara utformade på så sätt som ger utrymme för öppna och djupa svar. Frågorna ska inte heller vara styrda utan det är informanterna som ska styra samtalet och dela med sig sina erfarenheter (Bryman, 2011). Intervjuguiden utformades av båda författarna och består av öppna frågor. Intervjuguiden

delas upp i två olika teman. Det första temat handlar om frågor kring avhoppssprocessen, vilka utmaningar som de professionella anser finns i avhopparsprocessen. Frågorna är uppdelade kring sociala utmaningar, emotionella, strukturella och emotionella utmaningar. Det andra temat omfattar det stöd som finns och erbjuds för kriminella avhoppare. Frågorna fokuserar på vilka styrkor och brister det finns i stödprogram och insatser för att stödja avhoppare enligt de professionella.

2.5 Analys av data

För att bearbeta intervju materialet har tematisk analys använts. En tematisk analys är en metod som används för att analysera kvalitativ data. Metoden undersöker det som informanterna uttrycker. Analysen sker genom kodning och där all insamlad data analyseras. I analysen identifieras olika centrala teman som sedan struktureras (Bryman, 2011).

Under transkriberingsprocessen skrevs alla intervjuer ner i ett enskilt dokument. För att få en överblick sammanfattade författarna likheterna i svaren som informanterna gett. Författarna färgmarkerade även svaren som inte tidigare hade nämnts. På så sätt underlättade det för författarna att dela upp svaren i olika teman (Bryman, 2011). Författarna färgmarkerade även olika citat som informanterna sade. Efter att teman strukturerades, kunde nedskärningsprocessen påbörjas. Författarna började reducera texterna och välja de mest väsentliga delarna. Genom att sammanfatta och jämföra likheter samt olikheterna kunde författarna få en uppfattning kring informanternas erfarenheter av avhopparsprocessen och de olika utmaningarna samt insatserna.

2.6 Etiska Principer

Studien har tagit hänsyn till etiska principer genom hela forskningsprocessen. Etiska principer inom forskning handlar om principer som frivillighet, anonymitet och konfidentialitet. Principerna är främst utformade efter att skydda deltagarnas integritet samt för att forskningen ska säkerställas på ett ansvarsfullt sätt. Det finns fyra principer och dessa är Informationskravet, Samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och Nyttjandekravet (Bryman, 2011). Informationskravet går ut på att informera deltagarna och berörda personer kring studiens syfte. För att deltagarna ska medverka måste de även informeras om samtyckeskravet, som informerar om att deltagarna har rätt och bestämmer om de vill medverka eller inte. De ska informeras om deras rätt till att avbryta sin medverkan när de vill och att deltagandet är helt frivilligt. Konfidentialitetskravet syftar till att individerna som deltar ska behandlas konfidentiellt och att deras personuppgifter ska skyddas på ett sätt så att ingen utomstående kommer åt informationen. Det sista kravet är nyttjandekravet som innebär att all data som samlas och information från deltagarna ska endast användas till ändamålet, i detta sammanhang studiens syfte (Bryman, 2011). För att uppnå kraven har författarna delat ut ett informationsbrev till samtliga deltagare som innehåller studiens syfte, och att deras intervjuer enbart kommer att användas för att uppnå syftet med studien som står tydligt på brevet. Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet står tydligt skrivet på informationsbrevet som de fått. Där står även att författarna följer Malmö universitets etiska riktlinjer och är noga med att inga personliga uppgifter eller information kan spåras tillbaka till deltagarna. Vidare har även ett utskick gällande samtyckesblanketten skickats till samtliga respondenter, med en kort förklaring till att de måste ge samtycke för att kunna intervjuas men att de kan avbryta sitt deltagande när som helst.

2.7 Förförståelse

Författaren hade tidigare haft sin praktik och fick gå bredvid en utredare inom bidragsbrott. Under bredvidgången fick författaren vara med under möten med klienter som blivit dömda för mer än bidragsbrott. Under mötet samlades andra handläggare som satt upp en planering för att hjälpa personen som i fråga hade varit kriminell men velat sluta leva kriminellt och behövde hjälp. Författaren observerade då hur den andra handläggaren gick tillväga med insatserna och vilka hinder som följde med. Handläggaren uppgav att den största delen av planeringen ligger hos Kriminalvården. Därefter skapades ett intresse som ledde vidare till att författaren ville ta reda på hur Kriminalvården arbetar med dessa personer.

4. Teori

I den här uppsatsen har vi valt följande teorier: Ebaughs Exitteori, Glenn. D Walters livsstilsteori, stigmatiseringsteorin och stämplingsteorin för att tolka intervjuaterialet. Samtliga teorier är relevanta för att förstå avhopparprocesser. I detta sammanhang används teorierna för att analysera kriminellas avhopparprocess. Ebaughs teori används för att förstå den process individer går igenom när de bryter upp med sin gamla livsstil och identitet. Walters livsstilsteori används för att förstå utmaningarna inom avhopparprocessen. Det vill säga hur dessa individer kämpar med vanor, relationer och tankemönster. Genom stämplingsteorin kan även läsaren lättare förstå utmaningarna som den kriminella avhopparen står inför på samhällsnivå. Likaså med stigmatiseringsteorin för att förklara hur samhällets stigma påverkar avhoppare som avvikande.

4.1 Exitteorin

Exitteorin är en teori som Helen Rose Fuchs Ebaugh skapat och som handlar om processen bakom hur man lämnar en roll som varit en del av ens självidentitet och därmed går vidare till en ny roll och identitet. Detta sker genom frigörelse och disengagement. Några exempel på en exit roll kan vara före detta nunnor, transsexuella eller före detta kriminella. Frigörelse och disengagement är de två olika delarna i processen som varje individ går igenom under sin exit. Frigörelseprocessen beskriver hur individen går från de rättigheter och skyldigheter som existerar inom en angiven roll medan disengagement processen handlar istället om att distansera sig från de förväntningar som kommer med en roll. Ebaughs menar att med varje roll finns det förväntningar som sätts av omvärlden som man förväntas följa och när man inte längre accepterar de inleds exit processen (Ebaugh, 2018).

Vidare beskriver Ebaughs att denna process är något som tar tid och inte sker direkt. Enligt Ebaugh genomgår man fyra steg i exitprocessen. Det första steget i processen är tvivel och i detta fall innebär det att den enskilde börjar ifrågasätta sin roll. Dessutom börjar man tänka om vissa saker verkligen är acceptabla vilket även leder till att man börjar ta hänsyn till för och nackdelar. Tvivlandet kommer i sin tur att leda till ett missnöje hos individen. Tvivlande fasen är individuell och innebär att det tar olika lång tid eftersom det är en process som utvecklas med tiden. Enligt Ebaugh är andra steget genomsökande av andra alternativ. Hon påpekar att det är andra alternativ som det läggs fokus på och man börjar överväga vilka fördelar och nackdelar som finns samt att en jämförelse börjar göras med den nuvarande rollen. Oftast är detta en rationell process eftersom sökandet efter andra alternativ och jämförelser som dras med den nuvarande rollen är medveten. Medvetenheten skapas för att det finns ett missnöje i den nuvarande rollen och därmed börjar sökandet efter nya alternativ. Dock påpekar Ebaugh att känslor och icke rationalitet kan förekomma hos vissa individer

under processen. Efter att ha jämfört och gjort en bedömning är det sista steget i processen att fatta ett beslut kring vilket alternativ som ska väljas. Detta är det sista steget där individen tar ett beslut och därmed även lämnar sin roll. Oftast sker denna vändning när något har hänt i livet. Ebaugh kallar det för vändpunkt. Vändpunkt enligt Ebaugh är en händelse som inträffar i livet som leder till att man vill göra en förändring. När en individ tar beslutet om förändring blir den tydlig för omvärlden. Ett exempel på hur det kan bli tydligt är inlämning om uppsägningspapper på sin arbetsplats eller att man meddelar sina kollegor om att man ska sluta (Ebaugh, 2018).

Vidare beskriver Ebaugh att det finns ytterligare olika typer av vändpunkter och att några av dessa är "the last straw", tidsrelaterade faktorer och ursäkter. The last straw handlar om händelser som skapar känslolösa reaktioner hos individen som i sin tur leder till att en förändring måste ske och rollen måste lämnas. Den andra typen av vändpunkt är tidsrelaterade faktorer och den beskriver att det är händelser som är förknippade med ålder eller vilken tid individen befinner sig i. Exempelvis finns det personer som byter karriär vid 40 års ålder. Ett annat exempel kan också vara tidsbegränsade saker som till exempel jobb som inte finns under den tiden man befinner sig i. Den tredje typen av vändpunkt är när ursäkter skapas vid olika händelser och dessa ursäkter används för att övertyga sig själv att lämna sin roll (Ebaugh, 2018).

4.2 Livsstilsteorin

Livsstilsteorin är en teori som skapats av Glenn D. Walter och förklarar hur en individ kan hamna i den kriminella livsstilen. Enligt denna teori finns det fyra olika faser som påverkar en person att falla i kriminalitet. De fyra faserna är integrering, övergång, underhåll och utbrändhet. Integreringsfasen beskriver hur en persons miljö och omgivning påverkar beteende och tankar. Han menar att interaktioner och erfarenheter beroende på omgivning i ett tidigt skede leder till att en person går över till en kriminell livsstil. Vidare beskriver han också olika faktorer som påverkar en person som befinner sig i denna fas och ett av dem är existential fear som på svenska är existentiell rädsla. Existentiell rädsla handlar inte om rädsla från något utan handlar istället om förståelsen om hur människor hanterar hot mot överlevnad. Överlevnad är något som alla människor strävar efter och man letar alltid efter de förutsättningar som finns för att kunna överleva. Exempel på vad som kan bidra till den existentiella rädslan är tanken att de som lever kommer att dö och tanken av att skiljas från sin närmiljö. Dessa tankar kommer att leda till känslor som misslyckande och framgång (Den andra fasen är övergången som innebär att man har hamnat i en djupgående kriminell bana som man accepterat. I denna fasen är det få som lämnar den kriminella fasen jämfört med den första fasen. Anledningen är att den existentiella rädslan skapar en känsla om att den kriminella livsstilen är lönsam. Lönsamheten och de belöningar som är en resultat av den kriminella livsstilen blir något man blir rädd över att man förlorar. Belöningarna som kommer med den kriminella livsstilen är kontroll och status. Den tredje fasen är underhåll som på engelska kallas för maintenance handlar om att ett kriminellt tankemönster skapas. I denna fasen skapar individen sin egen verklighet som man anser vara acceptabel och som man försvarar vilket resulterar i ett kriminellt tankemönster. Detta leder till att individen blir driven och engagerad av den kriminella livsstilen. Därför är det också svårare för en person att lämna det kriminella livet under denna fas. Oftast är det genom ofrivilliga sätt som man lämnar kriminalitet under denna fas och exempel på det är ett fängelsestraff eller död. En ytterligare faktor som Walter förklarar är rädslan för förändring. Han menar att denna rädsla också resulterar i att man inte vill lämna den kriminella livsstilen eftersom man inte vet vad som väntar. Utbrändhet och mognad är den fjärde fasen och den handlar om att intresset och

tillfredsställelsen som fås av brott minskar och istället ökar intresset för aktiviteter som inte har med brott att göra (Walter, 2018).

Walter påpekar att förändringen ligger på individen och inte samhället. Därför ska de olika tekniker som finns för att förändra ett individs kriminella tankemönster vara personorienterade eftersom förändringen ska göras av individen. Han menar att om ansvaret läggs på samhället blir det inte hållbart på lång sikt. Walter förklarade även att det finns fyra olika beteende egenskaper hos livsstilskriminella som är viktigt att påpeka (Walter, 1990). De fyra beteende egenskaper som Walter nämner är irresponsibility (ansvarslöshet), social rule breaking (bryta mot sociala regler), self indulgence (själv njutning) och interpersonal intrusiveness (störande beteende). Irresponsibility syftar på att den som har en kriminell livsstil tar inte ansvar över skolan, jobb, personlig ekonomi, vänner och familj. Dessutom beskriver Walter att det är ansvarsfullheten som skapar oro och besvikelse hos exempelvis föräldrar, partner eller kollegor. Impulsiviteten som kommer med ansvarsfullheten är också en anledning till varför den kriminella livsstilen är oförutsägbar. Ansvarslöshet utvecklas under skollåren där det finns ett samband mellan kriminalitet i vuxen ålder och skolgången. Walter menar att de kriminella har oftast även haft det tufft i skolan vilket har skapat den ansvarslösa egenskapen i tidig ålder och därmed följt med i den kriminella livsstilen. En ytterligare konsekvens är också att personer med kriminell bakgrund oftast hoppar av skolan i tidig ålder (Walter, 1990). Den andra egenskapen är att bryta mot social rule breaking som på svenska betyder att man bryter mot de sociala reglerna som finns. Att leva som en kriminell innebär att man inte tar hänsyn till normer, regler och lagar som finns i samhället. Även i detta fall är oftast skolmiljön den plats som en person utvecklar detta beteende som sedan bidrar till ett kriminellt beteende. Anledningen är att bryta regel beteendet oftast i miljöer där det finns särskilda regler att följa (Walter, 1990). Den tredje egenskapen som en livsstilskriminell också har är self indulgence (själv njutning). Walter menar att den som lever i en kriminell livsstil också är ute efter tillfredsställelse. Detta brukar kriminella göra genom att exempelvis köpa dyra kläder och smycken för att visa sin omgivning och söka bekräftelse. Vidare påpekade även Walter att det finns även samband med drogmissbruk då en del kriminella har haft en långvarig drogproblematik vilket också är ett sätt att få tillfredsställelse genom att ta droger (Walter, 1990). Den fjärde egenskapen är interpersonal intrusiveness (störande beteende). Interpersonal intrusiveness enligt Walter innebär att man inte bryr sig om vad andra tycker och känner. Detta beteende leder oftast till aggressiva och våldsamma handlingar utan ett konsekvenstänk (Walter, 1990).

4.3 Stigmatiseringsteorin

Stigmat teorin utvecklades av Erving Goffman och menar på att stigma innebär att vissa inte får samma respekt och blir dessutom ojämnt behandlade för att de inte uppfyller normer som samhället värdesätter. Goffman beskrev tre typer av stigma dessa är fysiska missbildningar, fläckar på den personliga karaktären och gruppstigma som grundas på religion eller ras. I detta sammanhang används "fläckar på den personliga karaktären" för att förklara stigma hos avhoppare. Goffman nämner två begrepp och dessa är misskreditabel och misskrediterande. Med begreppet misskreditabel menar han att alla människor bär på något som kan skada vår identitet om det avslöjas. Misskrediterande förklarar han i sammanhang när människors dåliga erfarenhet har offentliggjorts för samhället. Det vill säga att en dålig erfarenhet har avslöjats hos personen och att denne inte längre ses som normal av samhället. Goffman nämner även begreppet "spoiled identity" som likställs med "förstörd identitet". Detta sker när uppfattningen hos samhället om ens egen identitet blir så viktig att

det skapar stigma. Dessa delas då upp i de som är normala och avvikare. De som anses som avvikare är då missbrukare, kriminella eller arbetslösa (Goffman ,2021).

4.4 Stämplingsteorin

Stämplingsteorin handlar om att en person ser sig själv utifrån vad andra människor tycker och tänker vilket kan resultera i att den formar en ny identitet hos personen. Detta innebär att en individ formar sitt beteende utifrån den stämpel som ges av omvärlden. Det som anses vara ett icke normalt beteende av samhället är det som leder till att en individ blir stämplad. Exempel på några som kan visa reaktioner är myndigheter, familj, vänner och anställda. Dock är det viktigt att påpeka att alla som har en kriminell livsstil inte alltid har blivit stämplade som kriminella. Man menar att det finns personer som utan att ha blivit stämplade är kriminella. Enligt stämplingsteorin är den kriminella ett offer som skapats av den miljö som den kommer ifrån. När en person blir stämplad leder det till att personens självbild förändras vilket även skapar en negativ cirkel där möjligheter för att komma in i samhället blir begränsad. Vanligtvis börjar stämplingsprocessen för en kriminell person under exempelvis en rättsprocess. Anledningen till att få samma möjligheter som andra människor blir begränsad för att man anses vara avvikande gentemot andra (Asencio & Burke 2011).

5. Resultat & Analys

I detta avsnitt kommer studiens resultat att presenteras och analyseras. Resultatet delas upp olika teman dessa är följande, Sociala utmaningar, Emotionella utmaningar, Ekonomiska utmaningar, Strukturella utmaningar, Stödprogram och Risk för återfall. De teoretiska ramverk används även för att kunna förstå respondenternas erfarenheter och upplevelser för olika utmaningar i avhopparprocessen. Studiens syfte identifieras utifrån två centrala teman. Dessa är utmaningarna som finns i den kriminella avhopparprocessen, och det andra handlar om att analysera bristerna och styrkorna i de insatser och behandlingsprogram som finns för avhoppare.

Under studien intervjuades 6 kriminalvårdare som främst arbetar inom behandling och handläggning. Samtliga deltagare har erfarenhet av att arbeta med kriminella avhoppare.

Respondent 1: Kriminalvårdare inom behandlingsprogram sedan 2017

Respondent 2: Kriminalvårdare inom behandlingsprogram sedan 2019

Respondent 3: Kriminalvårdsinspektör sedan 2010

Respondent 4: Kriminalvårdsinspektör sedan 2000

Respondent 5: Frivårdsinspektör sedan 2012

Respondent 6: Klienthandläggare sedan 2018

5.1 Sociala utmaningar

Under intervjuerna framgick det att stora utmaningar för kriminella avhoppare är vanligtvis de sociala utmaningarna. Enligt de professionella innebär avhopparprocessen många

förändringar. Dessa förändringar innebär förlorad kontakt med tidigare vänner eller familj samt förlorad identitet.

En annan viktig aspekt som kan vara en utmaning är rädsla och skammen för omanlighet. Genom att lämna sitt gäng som man en gång vunnit respekt för eller bli fruktad för att återgå till att vara omanlig och vanlig. Omanlighet beskrivs som en underlägsen status och form av manlighet som används för att uppmana män att följa den ideala maskuliniteten. Det ideala i detta sammanhanget är då att vara modig, visa hårdhet och vara stark och tränad. Maskuliniteter i detta sammanhang kännetecknas av män som befinner sig i farofyllda situationer. På så sätt visar de sin maskulinitet. Så för den individen som lämnar detta kan det vara svårt att undvika tankar som att man är en svag människa (Kriminalvården 2019).

“ Detta kan ställa till det för dem, man har mycket tankar om vad som är rätt och fel så det kan vara att man har en antagonistisk inställning gentemot polis eller myndigheter och att man känner att man inte får någon hjälp. Det är en lång process och vissa förändringar kräver förflyttningar till andra städer. Detta kan leda till förlorad kontakt med familj och gamla vänner och dessutom hot från utomstående, rivaler eller sitt gamla gäng”.

- Respondent 6

Som framgår i citatet ovan beskriver respondenterna sociala svårigheter med att återintegreras i samhället. Utifrån respondenterna så innebär insatserna att förändra klientens självbild och ibland omgivning för att komma bort från sin gamla livsstil. Vidare förklarar respondenterna att vissa insatser innebär förflyttning till annan stad, skyddat boende och även skyddat identitet. Detta leder till att klienten ibland behöver förlora kontakten till familj och tidigare vänkrets för sin egen säkerhet. Citatet ovan beskriver verkligheten av att offra relationer för sin egen säkerhet. Dessa kriminella personer kan efter en traumatisk händelse inse deras farliga position i det hela. Detta leder oftast till deras beslut om att vilja lämna det kriminella nätverket. Detta kan förklaras utifrån Ebaughs exitteori (1988). Vändpunkten blir de moment de inser att de inte längre vill fortsätta leva på samma sätt. Hotet från gänget som respondent 6 beskriver eller rädslan av att förlora sin familj kan vara en sådan vändpunkt som leder till att personen vill förbättra sitt liv genom att lämna den kriminella livsstilen (Dziewanski, 2020). Respondenternas svar överensstämmer även med författaren Forkby som skriver att det kriminella gänget har för många känts som ett broderskap. För vissa var beslutet att gå med i gänget för att öka sin säkerhet och trygghet. Att avlägsnas från det som gav en trygghet, kan kännas vara och kännas väldigt otryggt. Däremot för att den enskilde ska bedömas ha genomgått en exitprocess så måste denne ha brutit kontakten med gänget och slutat begå brott. Under exitprocessen förekommer även en förändring av deras självbild. Många personer som väljer att lämna det kriminella nätverket känner att de förlorar sin identitet. Från att vara “någon” till att vara “ingen alls” enligt deras upplevelser är tufft (Forkby, 2020) Det handlar om fler utmaningar än att bara lämna, utan det handlar även om att de måste bryta sig loss från en identitet som är djupt rotad i personen. En annan utmaning är även hot från gänget. Den som vill eller har lämnat gänget anses svika gänget, de kan bli väldigt hotade. Framst för att straffa individen eller för att avskräcka andra medlemmar (Kriminalvården 2019).

5.2 Emotionella utmaningar

Under intervjuerna framkom det att emotionella svårigheter var vanligt förekommande under avhopparsprocessen och under behandlingstiden. Vid frågan om vilka emotionella utmaningar eller svårigheter som finns, svarade respondenterna följande:

“En ytterligare utmaning och svårighet som klienterna möter under deras avhopparsprocess är den emotionella delen. Dessa svårigheter förekommer bland annat kring deras trauman, beroendeproblem eller kring deras identitet och beteende”

- Respondent 2

Respondent 2 betonar utmaningen kring den emotionella delen. Avhopparsprocessen är en väldigt känslofyllt process som kan leda till känslor som ilska och även återuppväcka vissa dåliga minnen eller dessutom trauman. Dessa underliggande trauman måste vanligtvis behandlas för att klienten ska kunna gå vidare i processen.

“ Där finns mycket som kommer ifrån en inlärningshistoria, vi har klienter som generellt som har problem från tidig ålder”

- Respondent 6

Av citaten ovan beskriver respondenterna de emotionella svårigheterna som avhoppare tampas med. Respondent 2 och 6 påpekar att trauman och andra emotionella svårigheter kan skapas från tidig ålder och vara väldigt långvariga. Detta belyser de emotionella svårigheterna som präglar avhopparsprocessen och som gör det svårare för klienterna att lämna sin kriminella livsstil.

I många gängsammanhang har oftast de kriminella kommit från en socioekonomisk familj där de har upplevt marginalisering samt ekonomiska och omsorgsbrister i hemmiljön. Ofta beror detta på att samhällets insatser inte har varit tillräckliga. Andra har även vuxit upp i familjer där missbruk och kriminalitet förekommer. Under dessa missförhållanden har även vanvård och våld mot barn varit vanligt förekommande. Otryggheten som skapas hemma leder till att personerna söker sig till andra sammanhang där de får känna tillhörighet och trygghet.

Detta påverkar även skolgången för många. Ungdomar som kommer från en familj med missförhållanden uppfattar inte skoltiden som positivt. Orsakerna är på grund av deras psykiska och fysiska oro kring allting utanför. Att inte ha någon utbildning leder till ett mindre betalt arbete. För att kompensera detta har oftast dessa individer skaffat kapital utanför lagens ramar (Kriminalvården, 2019).

“Det finns många riskfaktorer som frånvarande föräldrar eller föräldrar med kriminalitet eller missbruk eller problematisk umgänge har sort i skolan svårt i skolan det skapar beteende mönster och då måste man jobba ganska så mycket med man måste arbeta med sociala färdigheter som de inte har fått lära sig i ung ålder”

- Respondent 1

Som i citaten ovan framgår det från respondent 1 att det finns olika riskfaktorer som bidrar till kriminalitet. Dessa kan vara personer med missbrukande föräldrar eller frånvarande föräldrar. Utifrån kriminalvårdens rapport "Vägen ut ur gänget" 2019, skriver de om en trettioårig man som beskriver sin barndom som väldigt svår och att han tidigt utvecklade hat gentemot samhället. En annan man nämner att han ofta började använda våld för att klara sig i samhället. Samma individ förklarar att trots att det var tufft så valde han inte att gå med i gäng för att han visste hur tufft det var att ta sig ut. Ensamhet och droganvändning förklaras

oftast som en stor faktor att personer går med i gäng. Medlemskapet ger dem möjligheten att börja sälja droger samtidigt som de använde det för sin egen droganvändning. Både respondenten och Forkby påpekar droganvändningen som är en stark drivkraft för att gå med i kriminella nätverk. Detta leder till destruktiva beteenden som leder till trauman. I behandlingsprogrammen försöker man bryta dessa destruktiva beteendemönster hos klienten.

“Emotionellt så finns en tendens till det, oftast kopplat till män som jag jobbar mycket finns mycket ilska i situationer. Det är lättare att vara arg och och ledsen även rädd. Sen har man kanske funnits i en kontext som kanske har varit farlig där man behöver använda ilska för att försvara sig själv eller liknande. Man behöver leta efter faror för att kunna skydda sig själv när man befinner sig i farliga miljöer och sen när man tar med sig det in på en arbetsplats eller i skolan så blir det problematisk”

- Respondent 1

Konstant ilska och stress är ett responsivt svar från individen och kommer från att denna har befunnit sig i farliga miljöer. Det blir som en vana och ett sätt att skydda sig på genom att vara ilsken så att andra känner sig fruktade.

“Det är ofta missbruk också och psykisk ohälsa, trauma från barndomen och allt möjligt och för att inte träffa in allt det här, så måste vi försöka fånga upp dem och se om motivationen finns där och hitta något fönster av mottaglighet, och där kan det pendla ganska så mycket fönstrena är inte så jättestora. Det kan finnas mycket tankar om pengar och status och sådana saker som gör att man drar till kriminaliteten så mycket kognitivt i tankeprocesser och i tankemönster och emotionellt som gör det svårt”

- Respondent 2

“Det är väldigt olika, och det beror på vilken problematik, det är ofta som klienterna vill genomföra en förändring, men det pendlar väldigt mycket. många är väldigt ambivalenta, det rör sig fram och tillbaka. kopplat till gängvåld så är det oftast familjen tänker på att man inte vill utsätta dom eller sig själv. samt att man inte orkar mer det är väldigt stressigt att hela tiden leva under hot. även missbruksproblematik, och psykiskt mående, de börjar ofta med självmedicinering att man försöker reglera känslorna och det kan va ett effektivt tag sen måste man öka dos och då ställer det till mer. Någonstans kan mycket vara kopplat till vana att man levtt på ett sätt hela livet”

- Respondent 1

Som respondenterna ovan berättar, präglas avhoppprocessen av de emotionella svårigheterna såsom trauman och tidigare missbruksproblematik. Respondent 1 beskriver hur rädsla är en konstant känsla hos de individer som vuxit upp i farliga miljöer. Respondent 2 bekräftar detta genom att belysa hur psykisk ohälsa skapar motstånd för avhoppprocessen och viljan till förändring. Sammanfattningsvis är familjesituationen, barndomen och umgänget stora faktorer till att personer väljer att ansluta sig till det kriminella nätverket. Sökandet efter gemenskap, pengar, adrenalin är stora bidragande faktorer till skapandet av en kriminell livsstil. Att lämna den livsstil som en person växt upp i är väldigt svårt. När de lämnar så förlorar dessa även sin identitet, de förlorar även sina vänner. Hot och våld är en stor faktor till att kriminella avhoppare pendlar med att stanna kvar i de kriminella kretsarna. Känslor som skuld är vanligt förekommande då avhoppare känner att de förråder sina vänner och den lojalitet de haft (Kriminalvården 2019). Samtliga informanter påpekar att det är väldigt emotionellt påfrestande för dessa individer att kunna öppna upp sig eller vara

mottagliga för hjälp. Anledning är att det kanske kan väcka gamla dåliga minnen som uppstått under deras barndom. Samt att droger är en stor faktor som används för att släcka ner sina egna känslor. Enligt de professionella så är det viktigt att kunna få klienterna att bli mottagliga för behandling. Det är en lång process och hänsyn måste tas till klienternas traumatiska upplevelser.

5.3 Ekonomiska utmaningar

Under intervjuerna framkommer det att pengar är en avgörande faktor till varför individer blir kriminella eller ansluter sig till kriminella nätverk.

“och pengar, det finns mycket pengar inom kriminalitet och att övergå till att vara arbetslös eller söka praktik så är det svårt att hålla motivationen, och sen finns de dom klienterna som inte vill, men efter några samtal så vill dom” .

- Respondent 1

Pengar är en stor drivkraft för kriminella eftersom det finns snabba pengar i stora summor. Däremot är pengar nödvändigt för överlevnad. Så att oavsett behöver även avhoppare ha ekonomi och känna trygghet för deras försörjning.

“Klart det påverkar de praktiska förutsättningarna. Har man ingen bostad så är det jättesvårt att kunna gå upp i tid förhålla sig till en arbetsplats och det är väldigt svårt att hålla hygien om man är hemlös, brottsregister sitter också kappat i hjulet om det ska in på arbetsplats så”

- Respondent 5

Av ovanstående citat beskriver respondenterna att snabba pengar lockar individer till att begå brott. Respondent 5 beskriver de praktiska hinder som kriminella avhoppare möter. Att lämna sin kriminella livsstil innebär att individen inte längre kan göra snabba pengar. Detta skapar en stor ekonomisk osäkerhet hos individen.

En av faktorerna som lockar till kriminalitet och gängen är pengar. Pengar är en vanlig drivkraft för de kriminella att fortsätta tjäna pengar genom brott. Genom att tjäna mycket pengar kan de både fokusera på att försörja sig och få egenmakt (Forkby, 2020). Detta leder även till att det blir svårare att lämna kriminalitet eftersom det skapar en vana hos dessa individer att kunna spendera flera tusentals kronor på en kväll som man vanligtvis inte hade kunnat haft råd med ett vanligt jobb. Detta blir även ett sätt att bli tillfredsställd eftersom vinsterna man gör från organiserad brottslighet kan användas till att få ett liv med mycket olika upplevelser. Vidare leder detta även till att det blir svårt att finna lösningar till det finansiella problemet eftersom det inte går att tjäna hur mycket pengar som helst genom ett vanligt arbete. En sak som också blir svår för den som vill lämna kriminalitet är att övertyga myndigheterna om att man är seriös och vill börja leva ett laglydigt liv, vilket kan också leda till risk för återfall i brottslighet. Det är även vanligt bland kriminella att hjälpa sin familj och fru med pengar som tjänas från organiserad brottslighet. I många fall reagerade inte närstående till kriminella om deras pengar. Detta ledde till att man fortsatte tjäna pengar eftersom man även kunde hjälpa sina närstående ekonomiskt (Kriminalvården, 2019).

Skolan är också en faktor som påverkar de ekonomiska förutsättningar som finns för kriminella som vill hoppa av. För många kriminella har skolgången varit tuff. I skolan har inte betygen haft en betydande roll utan istället har materialism en påverkan på många ungdomar som under hamnat kriminalitet. Det är vanligt att man i skolan jämför vad man har

för materialistiska saker med andra klasskamrater och detta skapar uppmärksamhet kring pengar och status i tidig ålder. Detta ledde till marginalisering eftersom barn och unga som inte kom från familjer med god ekonomi kände sig utanför. Därför har detta även varit en bidragande faktor till att många kriminella skaffat sig pengar på illegala sätt för att kunna ha råd med det man inte kunde ha råd med när man var liten. Vidare nämns ett annat problem i frågan om pengar och det är att en del som lämnat kriminalitet även förlorar sin illegala inkomst. Ansökan om försörjningsstöd från socialtjänsten är en process som tar tid som leder till att man under väntetiden inte kommer att ha mycket pengar kvar. Detta leder till en ökad risk för återfall i kriminalitet. Det är även svårare för dömda personer att få ett arbete och anledningen till det är att arbetsgivare dömer en individ utifrån ens förflutna. En del har förlorat sina anställningar när det förflutna har kommit fram. Att inte kunna få en anställning eller förlora jobb försvårar processen för personer som vill lämna ett kriminellt liv och övergå till ett normalt liv (Kriminalvården 2019). En annan sak som också kan leda till återfall i brott är skulder som finns hos kronofogden. Det är även förekommande att man sedan tidigare har obetalda räkningar som man inte kunnat betala eller att man blivit skuldsatt hos andra personer. När det väl är dags att återgå till ett normalt liv kan dessa skulder dyka upp vilket kan i många fall försvåra återgången till ett normalt liv. Detta försvårade även bostadssituationen för vissa. En del som hade avtjänat sina straff och kom ut från fängelset hade det svårt att hitta ett boende och det ledde till att man var tvungen att kontakta sina gamla kriminella vänner vilket ledde till risk för återfall i brott (Brå, 2016).

5.4 Strukturella utmaningar

Vid frågan om hur samhällets och människors fördomar påverkar kriminellas förutsättningar enligt respondenterna, så svarade dem såhär:

“ Det kan vara svårt speciellt när det kommer till belastningsregister där blir det ganska så tydligt, man tar ju ut dessa belastningsregister för arbetsgivarna vilket kan göra det svårt någonstans för klienterna. Sen är det många klienter som inte är öppna för den anledningen med sin kriminalitet eller tidigare problematik och skapar man många nya sociala relationer så berättar man inte om det för att inte få fördomar”.

-Respondent 5

Respondent 5 betonar svårigheterna att återintegreras i samhället främst i arbetsmarknaden. I många fall kan en tidigare kriminell inte få ett arbete på grund av dennes kriminella historia. Detta beror på att företag eller verksamheter har fördomar och inte vågar utsätta sin verksamhet för något brottsligt.

“hur de betar sig i sociala situationer kan ställa till det för dem man har mycket tankar vad som är rätt och fel så det kan vara att man har en antagonistisk inställning gentemot polis eller myndigheter och att man känner att man inte får någon hjälp”

- Respondent 6

Utifrån citaten ovan, beskriver respondenterna att belastningsregister skapar hinder för avhopparen att återintegreras i samhället genom arbetsmarknaden. Stigmatisering gör det ännu svårare för avhopparen att lämna sin kriminella livsstil. Båda respondenterna beskriver att fördomarna i samhället gör det svårare för avhoppare att börja ett nytt laglydigt liv. För att kriminella ska påbörja ett nytt laglydigt liv, så måste de lämna gängkopplingar och brottslighet. Vanliga faktorer som påverkar att kriminella vill lämna sitt kriminella nätverk är för att prioritera familj eller sina barn. Andra orsaker är att man vill leva i en säkrare framtid och att personen har mognat eller att personen har missbrukat länge. Dessutom att de inte går

att vara så framgångsrika mer inom kriminalitet (Kriminalvården 2019). Människor runt hela världen har ett brottsregister, USA har den största befolkningen med brottsregister. Offentliggörandet av brottsregister kan ge stora konsekvenser för dessa personer även när de har lämnat sin kriminella livsstil eller precis kommit ut från fängelset. Dessa konsekvenser är främst svårare att få jobb, ett mindre statligt stöd eller tillgång till permanent och tryggt boende. Brottsregister finns hos de olika myndigheterna i respektive land (Thomas & Heberton, 2013). Flera studier påpekar utmaningarna och svårigheterna som före detta kriminell. Stigmat från samhället kan vara väldigt påfrestande för den enskilde (Leasure, 2019).

Många tidigare kriminella har ingen fullständig skolgång vilket påverkar möjligheterna till jobb. De har även ett brottsregister som arbetsgivaren kan kräva och se. Med andra ord möter avhoppare flera hinder på grund av deras brist på arbetserfarenheter, utbildning och samhällets stigmatisering. Detta gör det svårt för dem att få jobb och lämna sitt förflutna (Cundiff, P 2016). En annan utmaning för tidigare kriminella är att hitta en trygg bostad. Enligt forskning är bostaden en stor faktor för avhoppare att kunna återanpassa sig i samhället. Studier har visat på att ett instabilt boende kan leda till återfall i kriminalitet för många. Trots att ett säkert och tryggt boende är nyckeln för vissa avhoppare för att kunna ta integrera sig i samhället så är detta väldigt svårt att uppnå. Det finns behandlingsprogram eller samverkan som i detta fallet hjälper till intagna som vill hoppa av att hitta boende. Däremot hålls behandlingsprogrammen ofta långt bort från sina hem och leder därför till att avhoppare inte kan hitta bostad efter frigivningen. Skulle de försöka hitta ett eget boende så skulle de troligtvis bli nekade beroende på deras kriminella historia. Vissa hyresvärdar är kanske rädda för att de ska begå brott på deras fastighet och accepterar inte dessa personer som hyresgäster. Under behandlingstiden förlorar även avhoppare kontakt med sin tidigare vänskrets och familj vilket gör det svårare att få tillgång till hjälp av omgivningen (Leasure, 2019). Detta fenomen kan kopplas till Goffmans teori om stigma som i detta sammanhang handlar om att dessa personer är avvikande. De har inte följt samhällets normer tidigare och därför straffar de för det nu. Deras identitet fortsätter vara avvikande enligt samhällets värderingar och normer (Goffman, 2021).

"Det gör att man återfaller, när man tittar på kriminaliteten, till exempel ett klassiskt exempel är pengar drivet. Alla vill ha pengar det finns en problematisk del i det men det finns en realitet också har man ingen boende och har inget jobb och då måste man ju ha pengar för det för att kunna överleva ska man då vänta en längre tid för att det ska bli godkänt eller att man inte har någonstans att bo".

- Respondent 1

Ovanstående citat bekräftar vad samtliga respondenter beskriver. Samtliga respondenter håller med om att de främsta utmaningarna är återanpassning till samhället med bristande resurser. När klienterna har släppts från behandlingsprogrammen eller från fängelset, så är de till större del ansvariga av vad som händer efter. Boende är inte alltid lättillgängliga och enligt respondenterna är det långa kötider för att få tillgång till ett boende av Socialtjänsten. Skulle avhopparen försöka hyra ett privat boende så kan denne nekas på grund av sin brotts historia enligt artikeln.

Vem som har tillgång till brottsregistren är olika. I Europa har de flesta länder avgränsat tillgången till brottsregistren till juridiska myndigheter samt den person som brottsregister berör. I en del länder finns det tillåtelse för polisen att dela information till arbetsgivare om de begär det. Den bakomliggande tanken med ett brottsregister är för att kontrollera en persons

lämplighet för ett jobb. Genom ett belastningsregister kunde man undvika att anställa personer som inte är lämpliga och därmed förhindra brott på arbetsplatser som exempelvis arbete med barn (Thomas & Heberton, 2013). I Sverige finns det förutom ett belastningsregister även ett misstankeregister. I ett misstankeregister framkommer det information om för vilka brott man är misstänkt för och det framgår bara om skäligen är misstänkta. Det finns två olika syften med belastningsregistret i Sverige och det är enligt 2 § BRL. Första syftet med belastningsregistret är att kunna ge information till myndigheter som arbetar med att förebygga brott. Det andra syftet är att ge information till myndigheter som behöver undersöka olika frågor. Uppgifter om böter gallras efter 5 år (Almkvist, 2015). Registerkontrollerna har gjort det svårare för dömda personer att få en chans att leva ett laglydigt liv. Detta blir ett ytterligare sätt som den enskilde blir straffad utöver sitt avtjänade straff. Enligt stämplingsteorin blir en person dömd utifrån den roll som en person har fått från andra människor. Oftast är det genom rättsliga processer som stämplingen börjar som exempelvis att en person blir dömd och det registreras i belastningsregistret (Asencio & Burke 2011).

5.5 Stödprogram

Respondenterna förklarar vilka behandlingsprogram de använder för kriminella avhoppare samt vilka som är fördelarna och nackdelarna med insatserna.

"Jag jobbar med behandling/terapi. de motgångar som vi möter eller arbetar med är huvudsakligen kognitiva och emotionella motgångar. Det finns även praktiska motgångar mellan så att säga som är boende arbete och liknande men, det vi ser är ofta traumatiska upplevelser ett liv inom kriminalitet och mycket tankemönster neutraliseringar och liknande till för väldigt mycket klienterna när de ska ut i arbetsmarknaden och de behandlingar vi använder oss utav är främst Oto-prism, RVP (relationsvåldsprogrammet), Krim Fokus och Predov".

- Respondent 1

Utifrån ovanstående citat är Krimfokus ett KBT-baserat program som fokuserar på att förändra problembeteenden medan Oto-Prism fokuserar på social färdighetsträning och bygger på social inlärningsteori. Predov är ett program som är till för att förebygga drog- och våldsrelaterad brottslighet (kriminalvården u.å).

"insatserna som vi har är ju programverksamhet, det arbetar vi ganska mycket med att vi försöker förändra beteendet och så arbetar vi med kognitiv beteendeterapi. Vi har ju handläggare sen som har hand om ärendet som som är klientens första kontakt och de jobbar lite som spindeln i nätet man försöker hjälpa till med kontakt med socialtjänsten Arbetsförmedlingen eller andra myndigheter som till exempel psykiatrin"

- Respondent 2

Ovanstående citat förklarar att behandlingarna för kriminella avhoppare fokuserar främst på kognitiv beteendeterapi. Där klienternas beteendemönster behandlas. Enligt respondent 1 behövs dessa behandlingar för att kunna förbereda klienten för ett liv utan kriminalitet i samhället.

Det framgår även att rehabiliteringsprogram och väl genomförda stödinsatser kan minska återfall i brott. Enligt forskning kan olika behandlingsprogram minska risken för återfall med

30 procent i jämförelse med den målgrupp som inte går igenom något stödprogram. För att behandlingsprogrammen ska ha en inverkan är det viktigt att stödinsatserna anpassas efter klientens behov. Allra främst är det viktigt att insatserna ges inom rätt tidpunkt och att det inte går för lång tid mellan insatserna. När det gäller att förbereda klienten för ett liv utan kriminalitet så krävs det en inre förändring hos klienten. Behandlarna främst med klientens attityd och tankemönster som måste förändras. En utmaning är att få klienten att inse svårigheterna och processen med att återintegreras i samhället. Annars kan det skapa falska förhoppningar om att återintegrationen kommer att vara lätt. Detta kan leda till att klienten inser att det är svårare än han trott, vilket kan leda till återfall då klienter tappar hopp och ser sig inte uppnå de mål eller förväntningar som förväntas av honom (Kriminalvården, 2019).

“Vi har ju krami till exempel och Arbetsförmedlingen och vi har ju Socialtjänsten som kan hjälpa till med bostad och ge ekonomisk hjälp och liknande så det finns ju resurser. Det är fortsatt svårt många av de hinder vi ser, det är inte bara det att man ska ha tillgång till resurserna men att ta sig dit och söka. Och har man haft en problematisk relation som barnsben med myndigheter man har svårt för problemlösning och svårt att hålla ut om man tänker inte på konsekvensen utan man är med kortsiktig och så gör det också väldigt svårt att bibehålla kontakten och kolla ut och det tar väldigt lång process innan man får hjälp”

- Respondent 1

Respondent 2 nämner att det även finns organisatoriska begränsningar som inte tillåter dem att utöva eller ge alla sorters insatser. Att vänta in dessa från andra myndigheter kan vara väldigt krävande.

“Kriminalvården erbjuder inte direkt hjälp med boendeekonomi eller psykiatri vi jobbar ju exklusivt med kriminalitet men så finns denna biten också med att försöka samla insatser och när det kommer till resurser så kan man alltid önska att det var mer med boendeinsatser och psykiatri och ekonomi och liknande och resurserna som finns någonstans”

- Respondent 2

Ovanstående citat beskriver respondenternas samverkan med andra myndigheter såsom socialtjänsten och arbetsförmedlingen. Respondent 1 betonar att resurser som Krami och Arbetsförmedlingen finns men att processen dit kan verka lång och utmanande för klienterna. Respondent 2 uppger att kriminalvården inte erbjuder insatser som boende eller ekonomi som är en avgörande resurs för avhoppare. Respondenten understryker behovet av bättre samordning mellan andra myndigheter och resurser. Samtliga myndigheter har tagit fram olika styrdokument för arbetet med stöd till kriminella avhoppare. Myndigheterna bedömer att stödet till kriminella avhoppare behöver stöd och samordning. Stödet riktar sig främst till Polis, Socialtjänst, Sis och psykiatri samt arbetsförmedlingen. Regeringen har även beslutat om att inrätta initiativ för att stödja och utveckla socialtjänstens arbete med att förebygga kriminalitet (Kriminalvården, 2024). Avhoppprocessen inleds främst med en ansökan eller en anmälan där avhopparen söker hjälp. Därefter påbörjas en utredning, under utredningen gör polisen en riskbedömning. Sedan inkluderas kriminalvården och SIS. Sedan görs ett beslut på bistånd. När det är klart beslutar polisen ett avhoppare ärende. Om personen bedöms ha en hög hotbild så kan denne placeras på skyddat boende. Därefter inleds alla insatser såsom öppenvård och olika behandlingsprogram. Detta innebär att alla myndigheter samverkar med varandra såsom, kriminalvård, psykiatri och socialtjänsten för att samla

insatserna. När individen följt upp sin planering och bedöms inte återfalla i brott så kan denne fortfarande få hjälp av socialtjänsten såsom ekonomiskt bistånd (Kriminalvården, 2024).

Vid frågan om vilka brister som finns i avhopparverksamheterna, svarade respondenterna såhär:

“Jag tror att det som behövs någonstans är bättre effektivitet, jag tror att såklart mer resurser hade varit mer hjälpsamt särskilt till psykiatrin och vården. Sociala insatser i och med att köerna är så långa och det finns så få platser och personerna måste prioriteras, så kan man inte fånga upp alla som vill göra en förändring. Det hade varit bra om vi hade haft till exempel psykologer, det finns inom anstalt program men inte inom frivårdsprogram”

- Respondent 5

Respondent 1 ger en tydligare inblick i det respondent 5 betonar, att det krävs ett bättre koordinationsystem mellan myndigheterna.

“Att det fanns ett bättre koordinationsystem, om vi får in en klient som säger att han vill jobba med sin problematik, jag vill göra en förändring och starta ett behandlingsprogram med klienten, men alla andra områden tar väldigt lång tid så om det fanns ett bättre koordinationsystem kring de och samla insatserna så skulle det vara väldigt hjälpsamt”

- Respondent 1

Resonemanget ovan bekräftas ytterligare av övriga respondenter nedan som förklarar brister i samverkan mellan myndigheterna.

“Det skulle behövas ett bättre samarbete, mellan Kriminalvården, Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten och psykiatrin. Många av de som begår brott har ett dåligt mående och missbruk, det hänger ihop alltihop”

- Respondent 3

“och sen är det svårt också med klienter som har haft kontakt med socialtjänsten hela livet har haft en stor problematik och har bränt broar med myndigheter i lång utsträckning för socialtjänsten måste också göra en prioritering, och se tror vi att detta kommer att hjälpa personen eller kommer det att bli som alla andra 20 gånger som vi försökt hjälpa, det leder till att vissa klienter blir lågprioriterade vilket tar ännu längre tid”

- Respondent 2

Ovanstående citat beskriver respondenternas svar gällande bristerna i samarbete med andra myndigheter. Långa kötider för boende och tider med psykolog kan göra processen väldigt långsam. Detta leder till att klienterna inte orkar vänta och återfaller i kriminalitet.

Det har lyfts fram att samverkan mellan olika myndigheter såsom Socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, Psykiatrin och Kriminalvården försvårar och påverkar klientens rehabilitering och återanpassning till samhället. Detta skapar även väldigt mycket problem vad gäller boende. Frivården har väldigt mycket kunskap om vad klienterna behöver och vad deras behov är med de råder om bristande resurser för att stödja till exempel boendefrågor.

(Kriminalvården, 2019). Ett annat utvecklingsområde är samverkan med regionen och psykiatrin. Psykiatrin behandlar känslomässig instabilitet, droger, och trauma, vilket är diagnoser som förekommer i högre grad hos människor som begår brott (Kriminalvården, 2024). Vid sammanfattningen av respondenternas svar framgick det väldigt tydligt att samverkan mellan myndigheterna var en utmaning. Samverkan mellan myndigheterna verkar inte handla om endast kommunikationen men även de begränsade resurserna. I rapporten framgår det att socialtjänsten måste stärka sitt arbete och att kriminalvården måste kunna få en större och aktiv roll. Detta skulle kunna vara en potentiell lösning då samverkan mellan myndigheterna är superviktigt för att klienten inte ska "falla mellan stolarna" eller få återfall.

5.6 Risk för återfall

Under intervjuerna framkommer det att det finns en brist på samverkan mellan kriminalvården och andra myndigheter i det stödjande arbetet för kriminella avhoppare. Flera informanter påpekade att det är svårt att samla alla resurser och insatser samtidigt för klienten. Detta leder till att klienten måste vänta längre och tappar tålamod och återfaller i kriminalitet. Har klienten inte dessutom de grundläggande behoven såsom bostad eller ekonomi är det lätt hänt att de återfaller till sin gamla livsstil för att finna ekonomisk trygghet.

“Det tar oftast ganska lång tid väntetiderna på psykiatrin är väldigt långa och samma sak med boende vilket gör att det är ganska så svårt för klienten att hålla ut”

- Respondent 1

Ovanstående citat bekräftar respondentens upplevelse av samverkan under avhopparprocessen. Kötiderna och andra faktorer som leder till återfall i brott kan vara droganvändning, ingen bostad, arbetslöshet eller bruten relation till familjen. (Kriminalvården, 2019).

När frågan om vilka konsekvenser långa kötider leder till, svarade respondenterna såhär:

“ Det är ett mänskligt behov att vilja ha trygghet någonstans, att ta vägen samtidigt då som man som klient har en impulsiv problematik och har inget långsiktigt konsekvenstänk och vill lösa problem med direkt. Det är väldigt svårt för klienten att hålla ut och orka hela vägen igenom. Då är det viktigt att komma in med insatser och köerna är jättelånga så det är lätt för dem att återfalla” .

- Respondent 1

Det framkommer att utifrån respondenternas erfarenheter är klienterna väldigt impulsiva och vill lösa sina problem direkt. När de då redan är vana med en livsstil där de kan göra snabba pengar så lär de göra det.

För många frigivna personer eller avhoppare är det svårt att komma in i samhället och börja om från början utan att begå brott. Enligt studier är det väldigt svårt för avhoppare att få ett arbete på grund av brottsregister. Detta leder till arbetslöshet som innebär att personerna får inga pengar och lön för att försörja sig. Den sociala stigman har även en stor påverkan om hur samhället bjuder in dessa kriminella avhoppare till samhället. Om avhopparna inte känner att de får en chans så leder detta till återfall eftersom att de behöver pengar. De begår brott för att tjäna pengar, och dämpar sin ångest med droger. Detta leder till återfall i sin missbruksproblematik och kriminalitet. Kan dessa inte försörja sig så kan de inte heller ha ett boende och inget boende ökar risken för återfall. Risken ökar dessutom när avhopparen inte

har något socialt stöd från familjen. En konsekvens av detta är att dessa personer går tillbaka till sitt gamla kriminella umgänge. Detta leder till gruppträck och förstärkt kriminellt beteende. Ibland får avhopparen en lägenhet, men denna lägenhet är oftast billig och ligger i ekonomiskt utsatta områden. Detta förstärker deras svårigheter med att skapa nya kontakter, hitta nytt jobb och stöd. Kötiderna och konkurrens om resurser och behandling gör att många misslyckas med sin återanpassning och återfaller i brott. Många av dessa kräver snabba lösningar och när det tar längre tid än vad de förväntar sig så tappar de sitt tålamod och motivation. Många av dessa personer har även en missbruksproblematik som gör att de inte klarar av och vänta mellan behandlingar eller väntan på ett boende (Chamberlain & Wallace, 2016).

5.7 Sammanställning

Sammanfattningsvis visar resultaten att utifrån respondenternas erfarenheter framkommer det att kriminella avhoppare möter många utmaningar. Dessa utmaningar framkommer under avhopparprocessen och efter processen. Utifrån de professionella så möter kriminella avhoppare emotionella svårigheter, ekonomiska och missbruksrelaterade svårigheter. Många avhoppare har trauman sedan barndomen och tåmpas med dessa i vuxen ålder. Enligt respondenterna blir det emotionella arbetet väldigt krävande och svårt då avhoppare är väldigt ambivalenta. Respondenterna berättar att klienterna också har en antagonistisk attityd gentemot myndigheter vilket gör att de är mindre mottagliga för hjälp och förändring. Vidare nämner respondenterna att den ekonomiska delen är också en stor utmaning då avhoppare är vana med en livsstil där de tjänat snabba pengar. För att kunna ersätta det måste klienten vara villig till förändringar. Respondenterna uppger att övergången från en kriminell livsstil till en vanlig livsstil kan kännas hopplöst, därför lockas även många tillbaka till sin gamla livsstil. Vidare berättar respondenterna om brister i samverkan mellan Kriminalvården och andra myndigheter. De betonar att trots Socialtjänsten, Kriminalvården, psykiatri och Arbetsförmedlingen erbjuder stöd och hjälp tar dessa insatser väldigt lång tid. De menar på att alla insatser inte ges samtidigt och om en avhoppare ska vänta i kö på att få ett boende så kan denne tappa tålamodet och motivationen och gå tillbaka till sin kriminella livsstil för att tjäna snabba pengar och boende. Respondenterna berättar vidare om att avhoppare möts av fördomar och social stigma i samhället på grund av sitt belastningsregister. Detta är ännu en faktor till varför avhoppare återfaller i kriminalitet och missbruk.

6. Bakgrund och Begrepp

Avhoppare: Utifrån polisens definition är en avhoppare en person som valt att lämna organiserad brottslighet. Denna person bedöms vara i behov av stöd eller skydd för att kunna lämna och fullfölja sitt mål (Polisen, 2023). Det finns ingen åldergräns för vem som räknas som avhoppare. Det innebär att även ett barn som vill lämna brottslighet kallas för avhoppare (Kunskapsguiden, 2024).

Professionella: En professionell är en yrkesverksam person som har god kunskap kring det arbetsområde som man arbetar inom (Brante, 2009).

Avhopparverksamhet: En verksamhet som ger hjälp åt individer för att lämna organiserad brottslighet (Polisen, 2023).

7. Diskussion

I detta avsnitt kommer studiens resultat att presenteras utifrån studiens syfte och frågeställningar. Studiens syfte har varit att undersöka professionellas erfarenheter kring de utmaningarna som kriminella avhoppare möter i deras avhoppprocess och analysera bristerna och styrkorna, i de insatser och behandlingsprogram som används för att stödja kriminella avhoppare. Under intervjuerna besvarade respondenterna på vilka utmaningar som förekommer i avhoppprocessen samt vilka brister som förekommer främst bland verksamheterna. Resultatdelen har delats upp i olika teman, vissa teman är större än andra och detta beror på att fler respondenter utvecklade sina svar eller att fler respondenter pratade om liknande ämnen. I denna del kommer författarna att diskutera de slutsatser som de kommit fram till.

7.1 Resultatdiskussion

Resultatet av studien visar att kriminella avhoppare möter många utmaningar i avhoppprocessen. Respondenterna diskuterar de olika utmaningarna som de anser att kriminella avhoppare upplever. Dessa är främst olika svårigheter som de tåmpas med såsom, emotionella, ekonomiska och även praktiska. Ett återkommande ämne är de emotionella utmaningarna och de sociala utmaningarna. Samtliga respondenter beskrev att utmaningarna förekom under processen för avhopp men även efter när de ska återintegreras i samhället. Avhoppprocessen beskrivs som en känslösam och lång process som kräver många uppoffringar. Enligt respondenterna innebär dessa uppoffringar att avhopparen måste bryta kontakt med sin tidigare vänskaps och ibland även familjemedlemmar. Denna riskbedömning görs av polisen och kriminalvården.

Andra svårigheter som är vanligt förekommande för avhoppare är förändringen av sin sociala identitet. Enligt respondenterna är det många individer som förknippar kriminaliteten med deras identitet som en del av dem. När dessa individer undergår rehabilitering för att förändra deras tankemönster och beteende. Så sker en viss förändring med deras sociala identitet. Känslor som att individen helt plötsligt känner sig "omanlig" är väldigt vanligt. Anledningen är för att manlighet är vanligtvis förknippad med risktagande och faror. (Kriminalvården, 2019). Vidare finns det en identitet som speglas i samhörigheten med andra kriminella som omfattas av samma gäng eller vänskap. Utifrån respondenterna ansluter sig många individer till kriminalitet eller gäng för att känna samhörighet och gemenskap som man inte tidigare upplevt. När avhopparen då måste lämna dessa personer så kan det kännas som en förlust av den trygghet och gemenskap som de en gång känt. Denna förändring kan även förstås av exitteorin där den enskilde lämnar en roll och tar på sig en annan roll. Med den nya rollen skapas en ny identitet och självbild hos den enskilde. Detta resonemang stärks även utifrån den tidigare forskning som finns. Enligt en studie som gjordes visade det sig att gängkriminella som bröt kontakt med sina kriminella vänner begick mindre brott än de individer som hade kontakt med sitt kriminella umgänge. Detta underlättade även mognadsprocessen för dessa individer eftersom de inte befann sig i de miljöerna. Resonemangen kan även stärkas utifrån exit-teorin eftersom en person som väljer att bryta kontakt gör det för att det känns ett missnöje och vill inta en annan roll. Detta innebär att de förväntningar som det tidigare umgänge hade försvinna från bilden. En frigörelseprocess påbörjas som Ebaugh kallar det (Ebaugh, 2018). För kriminella personer är det svårt att lämna sin gamla roll och inta den nya rollen eftersom det är en process som tar tid enligt exitteorin. När en person ska börja studera eller hitta ett jobb för att tjäna pengar och försörja sig på ett lagligt sätt intar den en ny roll. Exitprocessen börjar när det finns förväntningar från andra

människor som man inte accepterar längre. Avhoppareprocessen kan därför beskrivas genom att exitprocessen för att Ebaugh förklarar att processen börjar hos individen. Det börjar med en frigörelse från sin roll och för att det ska ske behöver det skapas ett tvivel hos den enskilde. Det här tvivlet får den enskilde att ifrågasätta sin roll och börja leta efter andra roller med bättre fördelar (Ebaugh, 2018). I detta fallet handlar det om att den kriminella livsstilen kommer med mycket faror vilket innebär att den enskilde vill återgå till ett vanligt arbete och inte riskera fängelsestraff eller andra konsekvenser som kan finnas.

Vidare berättar respondenterna att svårigheterna för avhoppare fortsätter även utanför rehabiliteringsperioden. Respondenterna förklarar hur svårt det kan vara för avhoppare att komma in på arbetsmarknaden. Dels för att de aldrig har haft ett vanligt lönearbete tidigare och på grund av deras kriminella historia. Detta blir väldigt tydligt när belastningsregister krävs på väldigt många arbetsplatser. För många avhoppare kan detta kännas att den enskilde blir "stämplad" vilket gör det svårare att komma ut från den rollen. I många fall kan detta leda till hopplöshet att hela tiden bli efterfrågad för sitt gamla förflutna. Dessa personer blir avvikande i samhället enligt stämplingsteorin. Därav är det svårt för dessa att upprätthålla motivationen till att bli bättre och inte återfalla i kriminalitet (Asencio & Burke 2011). Belastningsregister kan bli ett långvarigt problem för att uppgifterna i registret gallras efter 10 år. Detta innebär att under de kommande 10 åren kommer det att vara svårt för den enskilde att få ett arbete. Utifrån vår studie kan man ifrågasätta användningen av belastningsregister idag och hur lämpligt det egentligen är för en arbetsgivare att titta på den eftersom pengar är ett av de stora drivkrafterna som finns inom kriminalitet. Om den enskilde ska kunna lämna kriminalitet och ersätta sin illegala inkomst mot en laglig inkomst genom ett arbete blir svårt på grund av registerkontroll eftersom tidigare dömda personer inte får tillit. Tidigare har brottsregistern använts som en sanktion gentemot individen. Fram till 1936 blev den som dömd och fick anmärkning i sitt brottsregister att inte få rösta eller andra medborgerliga rättigheter. Detta innebar att även efter avtjänat straff blev man sanktionerad på grund av sina brottsliga gärningar. Syftet på denna tid var inte att fortsätta straffa den dömda utan istället att skydda medborgarna från individer som hade begått allvarliga brott (Almkvist, 2015). Om man jämför det med idag finns inte den lagen längre men indirekt är belastningsregistret fortfarande det sätt som den enskilde sanktioneras när det kommer till arbetsmarknaden vilket försvårar det för den enskilde att få ett jobb. Konsekvenserna blir därmed ökad risk för återfall för brott och risken blir ännu större om en missbruksproblematik är inkluderat. Risken för återfall kan därför också öka eftersom pengar är den viktigaste drivkraften och behövs för att överleva. I studien kan det även dras jämförelser med hur belastningsregister exempelvis i USA hindrar avhoppare att ansöka om utbildningar. I Sverige ges avhoppare en god chans till utbildning vilket förklarar att möjligheterna för avhoppare är bättre i Sverige.

De negativa aspekterna som framkommer i resultatet är det bristfälliga stödet och samverkan mellan olika myndigheter och verksamheter. Stöd till personer under avhoppningsprocessen inkluderar ett behov av samverkan med olika aktörer såsom kriminalvården, socialtjänsten, psykiatri och arbetsförmedlingen. Det är viktigt för alla aktörer att etablera goda relationer till klienterna. Även detta är en utmaning då klienterna är övervakade under tiden de behandlas. Under intervjuerna framkom det att det finns väldigt många brister i samverkan mellan myndigheterna. För att en avhoppare ska kunna framgångsrikt återintegreras i samhället måste dessa myndigheter samverka och ge det stöd som individen behöver. Majoriteten av respondenterna önskade att det fanns ett bättre samarbete mellan alla olika aktörer. De påpekar att olika insatser och olika resurser ges vid olika tidpunkter och detta gör planeringen svårare för dem samt att klienten "faller mellan stolarna". Detta innebär att klienten inte får

det stöd den behöver för att verksamheterna inte samordnar sina insatser väl. Vidare framkommer det att kriminalvården inte kan hjälpa med boende utan det är socialtjänsten som gör det. På socialtjänsten är det väldigt långa kötider för boende vilket försvårar och förlänger hela processen. Det görs även olika prioriteringar för vilka personer som är behov av mest hjälp då resurserna är så begränsade. Detta leder vidare till att individerna får vänta och väntetiden kan vara väldigt avgörande för vissa då klienterna tappar motivation och risken för återfall ökar. Även väntetiden kan öka risken för återfall som exempelvis väntan på att få beslut om ekonomiskt bistånd (Kriminalvården, 2019). Detta skapar oro kring de aspekt som finns för vissa avhoppare. De som inte heller anses vara lämpliga avhoppare och uppnår kraven för att bli en del av avhopparverksamheter får ta itu med riskerna själva. Sedan finns det de som behandlas men riskerar att hamna i kläm mellan myndigheterna på grund av deras dåliga samverkan mellan varandra. Utifrån respondenterna prioriteras inte heller de personer som anses ha "bränt broarna" med myndigheterna. Detta fenomenet kan förklaras utifrån exemplet att om en person tidigare har sökt hjälp och fått detta men inte gjort någon förändring så lågprioriteras denne nästa gång hen behöver hjälp. Just på grund av att de inte vill ta risken att hjälpa personer som inte mottagit hjälpen på rätt sätt, och då tänker de att någon annan kan få hjälpen istället. Detta förhållningssätt leder till att dessa personers utsatthet blir sämre vilket leder till ett etiskt dilemma. Vilket är om man ska låta tidigare misslyckande styra de prioriteringar som sker. Samt om detta förhållningssätt leder till ojämlig behandling, eftersom att ingen ska behöva dömas eller blir bortvald på grund av sina misslyckanden.

7.2 Metoddiskussion

Författarna har valt en kvalitativ intervjustudie för att svara på frågeställningarna. Studiens syfte har varit att undersöka utmaningarna i den kriminella avhopparprocessen och analysera bristerna och styrkorna i de insatser som används för att stödja kriminella avhoppare. Samtliga intervjuer har varit semistrukturerade intervjuer med öppna frågor (Bryman, 2011). Med hjälp av intervjuguiden kunde författarna ställa följdfrågor och få välutvecklade svar. Författarna intervjuade totalt 6 respondenter, samtliga intervjuer varade mellan 30-60 minuter. En nackdel var att respondenterna tilldelades av enhetschefen och då blev de respondenter som var mest tillgängliga aktuella för vår intervju. Så författarna hade inte möjlighet att påverka vem de ville intervju. En annan aspekt är att alla respondenter förutom en var män. Hade det varit fler kvinnor så hade det gett mer variation till studien.

En aspekt som författarna har tänkt på är om de hade inkluderat respondenter från andra verksamheter såsom socialtjänst för bidra till en mer varierad studie. Författarna tror att det hade blivit väldigt intressant att ha med deras upplevelser och erfarenheter. Däremot gjorde tidsbegränsningen inte det möjligt. En annan faktor var även att studien riskerade att bli för omfattande och hade kanske tappat fokus på syftet som är att undersöka utmaningar för kriminella avhopparprocesser. För att hålla studien tydlig valde författarna att begränsa urvalet till Kriminalvården som samverkar med andra stödjande verksamheter för avhoppare. På så sätt kunde författarna ha med perspektiv från hur det ser ut hos andra myndigheter också. En annan aspekt är också att vi valde att intervju professionella inom kriminalvården om vad deras erfarenheter är av kriminella som vill lämna sin kriminella livsstil, vilka motgångar dessa möter. Nackdelen är att respondenterna talar för andra människor. Det vill säga om vi hade intervjuat personer som går igenom avhopparprocessen personligt så hade vi kanske fått annorlunda svar och perspektiv. Däremot finns det fördelar med att välja en målgrupp i detta fallet professionella i kriminalvården då studien blir mer enhetlig (Bryman, 2011).

7.3 Framtida forskning

Författarna anser att det krävs mer forskning för att öka människors kunskap kring kriminella avhopp och för att kunna förbättra stödet. Att kunna göra en studie med kriminella avhoppares personliga berättelser hade varit väldigt intressant och lärorikt. Detta skulle ge en mer fördjupad information och inblick i vilka utmaningar som avhoppare står inför. Samt om dessa stämmer överens om vad de professionella har sagt. Vidare hade det varit intressant att undersöka avhopparverksamhetens samverkan mellan olika myndigheter. Detta hade varit särskilt intressant då det framkommer i studien att det finns väldigt många brister i samverkan mellan aktörerna. Att undersöka myndigheternas perspektiv så går det även att analysera tillgängligheten hos verksamheterna. På så vis kan man lättare upptäcka olika förbättringsmöjligheter och förbättra stödet för avhoppare.

8. Arbetsfördelning & Samarbete

Under skrivprocessen har författarna samarbetat genom en öppen kommunikation och bra fördelning av arbetet. Fördelningen blev väldigt aktuell under transkriberingen när intervjuerna skulle lyssnas och skrivas ner. Både författarna har tagit ansvar i arbetet. Den ene författaren ansvarade för att transkribera och sammanfatta och hitta likheter medan den andra började fördjupa sig i artiklar och tidigare forskning. Sammanfattningsvis har författarna arbetat tätt och samarbetat genom hela arbetet. De har fördelat arbetet för att på sådant sätt kunna uppnå att sammanställa arbetet inom den avsatta tidsramen.

10. Referenser

Ahrne, G, Svensson, P, (red.) (2022) "Handbok i kvalitativ metoder". 3:upplagan. Stockholm:Liber (Hämtad 28-11-2024)

Almkvist, G (2015) "Juridisk publikation".
[Gustaf-Almkvist.pdf](#) (Hämtad 1-01-2025)

Alstam K & Forkby T (2024) *Possible selves. Gang passages, projective imaginations, and self-transformations. Nordic social work research* 2024, VOL. 14, NO. 1, 136–148
[Full article: Possible selves. Gang passages, projective imaginations, and self-transformations](#)
(Hämtad 26-12-2024)

Asencio Emily, K & Burke, Peter J (2011) "Does Incarceration Change the Criminal Identity?" A Synthesis of Labeling and Identity Theory Perspectives on Identity Change. *Sociological Perspectives* vol 54. 163-182
(Hämtad 15-12-2024)

Berger, R, Abu-Raiya, H, Heingeberg, Y & Zimbardo, P (2017 "The process of desistance among core ex-gang members". *American journal of Orthopsychiatry*: Vol. 87 (4) 487
[The process of desistance among core ex-gang members - ProQuest](#)
(Hämtad 15-12-2024)

Bryman, A (2011) "Samhällsvetenskapliga metoder, 2:Upplagan. Stockholm:Liber

Brå (2015) "Konsultationsteamet för avhoppare"

<https://bra.se/kunskapsstod/lokalt-och-regionalt-stod/erfarenhetsbank/arkiv/2015-03-30-konsultationsteamet-for-avhoppare> (Hämtad 28-11-2024)

Brå (2016) “Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar”. En nationell kartläggning. [Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar](#) (Hämtad 11-12-2024)

Cundiff. P (2016) “Erasing the mark of a criminal record: Examining the effect of education on ex offender employment”. *Policy, Practice and Research*: Vol.1 (2) 127-138
[Erasing the Mark of a Criminal Record: Examining the Effect of Education on Ex-Offender Employment: Corrections: Vol 1 , No 2 - Get Access](#) (Hämtad 20-12-2024).

Chamberlain, A & Wallace, D (2016) “Mass reentry, Neighborhood context and Recidivism: Examining how the distribution of parolees within and across neighborhoods impacts recidivism. *Justice quarterly*: Vol.33 (5) 912-941
[Mass Reentry, Neighborhood Context and Recidivism: Examining How the Distribution of Parolees Within and Across Neighborhoods Impacts Recidivism: Justice Quarterly: Vol 33 , No 5 - Get Access](#) (Hämtad 22-12-2024)

Dziewanski D, (2020) Leaving Gangs in Cape Town: Disengagement as Role Exit. *Journal of Contemporary Ethnography Thousand Oaks*.Vol. 49, Iss. 4: 507-535.
[Leaving Gangs in Cape Town: Disengagement as Role Exit - Sociological Abstracts - ProQuest](#) (Hämtad 20-12-2024)

Ebaugh Helen Rose, F (2018). *Becoming an Ex: The process of role exit*. The university of chicago

Fryshuset (u.å) Passus
<https://fryshuset.se/verksamhet/passus> (Hämtad 29-12-2024)

Fryshuset (u.å) “Om fryshuset”
<https://fryshuset.se/om-fryshuset> (Hämtad 29-12-2024).

Hedlund. A (2023) “Avhopp från kriminella grupperingar i storstäder. Hur fungerar kommunernas verksamhet?”
<https://snsse.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2023/09/avhopp-fran-kriminella-grupperingar-i-storstaderna.pdf> (Hämtad 2-01-2025)

Glenn D.W (2018). “Drugs,crime and their relationships”. *Department of Criminal Justice Kutztown University Kutztown, PA*

Glenn D.W (1990). “The criminal lifestyle”. Patterns of serious criminal conduct. *Sage publications Inc* (Hämtad 27-12-2024)

Goffman. E (2021) “Stigma: Den stämplades roll och identitet”. 5:upplagan. *Lund: Studentlitteratur*

Gålnander. R (2024) "Persist to desist: How to maintain desistance from crime in the face of severe setbacks". *Criminology & Criminal justice*: Vol. 24. (5) 939-954

[Persist to desist: How to maintain desistance from crime in the face of severe setbacks](#)

(Hämtad 12-12-2024)

Kendall W-S, Valdez, Christine E & Totaan, Jessica. (2020) "We break the cycle...": Motivations for prosocial advocacy among former gang members to end gang involvement. *Journal of Community Psychology Preview publication details ; Hoboken* Vol. 48, Iss. 6, ["We break the cycle...": Motivations for prosocial advocacy among former gang members to end gang involvement - ProQuest](#)

(Hämtas 2-01-2025)

Kunskapsguiden (2024) "Socialtjänsten och avhoppare"

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/arbetsmetoder-och-perspektiv/avhopparverksamheter/om-avhopparverksamhet/> Hämtad 28/11-2024

Köse. S. Sveriges riksdag 2024/25:449 "En helhetsstrategi för att knäcka gängkriminaliteten".

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-helhetsstrategi-for-att-knacka_hc02449/ (Hämtad 3-01-2025)

Kriminalvården (u.å) "Krimfokus"

[Krimfokus | Kriminalvården](#) (Hämtad 25-12-2024)

Kriminalvården (2024) "Slutredovisning".

[Avhopparstöd slutredovisning](#) (Hämtad 21-12-2024)

Kriminalvården (2023) "Visar vägen för avhoppare"

<https://www.kriminalvarden.se/om-kriminalvarden/nyheter/2023/september/visar-vagen-for-avhoppare/> Hämtad 28/11-2024

Kriminalvården (2019) "Vägen ut ur gänget, om manligheter, broderskap och svikna förhoppningar".

[Vägen ut ur gänget](#) (Hämtad 21-12-2024)

Leasure. P (2019) "Securing private housing with a criminal record". *Journal of offender rehabilitation*: Vol. 58 (1) 30-49

<https://www.proquest.com/sociologicalabstracts/docview/2205413651/C888B767EDB24935PQ/1?accountid=12249&sourcetype=Scholarly%20Journals> (Hämtad 19-12-2024)

Michalski. J. Laub. J & Sampson. R (2007) "Shared Beginnings, Divergent Lives: Delinquent Boys to Age 70". *Canadian journal of sociology*. Vol.32 (3). 415-418 (Hämtad 28-12-2024)

<https://www.proquest.com/sociologicalabstracts/docview/220563270/E371E817EA94458BPQ/4?accountid=12249&sourcetype=Scholarly%20Journals>

O'Neal, H, Decker, S & Moule, R & Pyrooz, D (2014) "Girls, Gangs, and Getting Out: Gender Differences and Similarities in Leaving the Gang". *Sage Journals*: Vol.14 (1) 43-60
[Girls, Gangs, and Getting Out: Gender Differences and Similarities in Leaving the Gang - Eryn Nicole O'Neal, Scott H. Decker, Richard K. Moule, David C. Pyrooz, 2016](#)
(Hämtad 29-12-2024)

Polisen (u.å) "Vill du hoppa av? Så här gör du"
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/brottsforebyggande-arbete/ansok-om-stod-till-verksamhet-for-avhoppare/vill-du-hoppa-av-kriminaliteten-sa-har-gor-du/> Hämtad 28/11-2025

Polisen (2023) "Vad är stöd till avhoppare".
[Avhoppare | Polismyndigheten](#) (Hämtad 29-12-2024)

Sou L & Bryan F. B (2020) "The Gang Member Stands Out: Stigma as a Residual Consequence of Gang Involvement". *Criminal Justice Review*: Vol. 45(1) 64-83
[The Gang Member Stands Out: Stigma as a Residual Consequence of Gang Involvement](#)
(Hämtad 4-01-2025)

Socialstyrelsen (2023) "Arbeta med avhoppare"
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2023-11-8829.pdf> Hämtad 28/11-2024

Rosen, D & Cruz, M, 2018 "Overcoming stigma and discrimination: Challenges for reinsertion of gang members in developing countries". *International Journal of offender therapy and comparative criminology*: Vol.62 (15) 4758- 4775
<https://www.proquest.com/sociologicalabstracts/docview/2117638339/B2C45BE8632641AFPQ/8?accountid=12249&sourcetype=Scholarly%20Journals>
(Hämtad 24-12-2024)

Brante, T (2009). "Vad är en profession?" Teoretiska ansatser och definitioner. I L. Maria (Red.), *Vetenskap för profession* (s.15-34). Högskolan i Borås.

Thomas, T & Heberton, B (2013) "Dilemmas and consequences of prior criminal record: a criminological perspective from England and Wales. *A critical journal of crime, law and Society*: Vol.26 (2) 228-242
[Dilemmas and consequences of prior criminal record: a criminological perspective from England and Wales: Criminal Justice Studies: Vol 26 , No 2 - Get Access](#)
(Hämtad 24-12-2024)

Tonks, S & Stephenson, Z (2018) "Disengagement from street gangs: a systematic review of the literature. *Psychiatry, Psychology and Law*: Vol. 26 (1) 21-49

[Disengagement from street gangs: a systematic review of the literature: Psychiatry, Psychology and Law: Vol 26 , No 1 - Get Access](#)
(Hämtad 27-12-2024).

11. Bilagor

11.1 Bilaga 1

 <p>Informationsbrev Bilaga 1</p>	
Projektets titel (obligatoriskt) Professionellas perspektiv på kriminellas avhoppprocess	Datum: 2024-11-29
Studieansvarig/a: (student/er) Gentiana <u>Amrllahi</u> Shamal Amiri Din E-post: Gentiana.amrllahi@gmail.com shamal007.sa@gmail.com	Studerar vid Malmö universitet, Fakulteten vid hälsa och samhälle, 205 06 Malmö, Tfn 040- 6657000 Utbildning: Socionomprogrammet Nivå: Kandidat

Information om projektet

Hej, Vi heter Gentiana Amrllahi och Shamal Amiri, och vi är socionomstudenter som just nu arbetar med vårt examensarbete. Vi undersöker professionellas perspektiv på kriminellas avhopparprocess samt styrkor och brister i de avhopparverksamheter som finns.

Syftet: Syftet med studien är att undersöka professionellas perspektiv på den kriminella avhopparprocessen och analysera vilka styrkor och brister det finns i de insatser som erbjuds för att stödja avhoppare.

Tillvägagångssätt: Vi använder en kvalitativ metod där vi genomför semistrukturerade intervjuer med kriminalvårdare och behandlare. Intervjuerna sker antingen muntligt eller genom videosamtal.

Konfidentialitetskravet: All insamlad information hanteras privat och anonymt. Vi följer universitetets etiska riktlinjer och ser till så att inga personliga uppgifter eller information kan spåras tillbaka till deltagarna. Deltagande är helt frivilligt, och man kan avbryta sitt deltagande när som helst.

Publicering: Resultatet av vårt examensarbete kommer att publiceras på Malmö Universitet och Diva Portal.

Vänliga hälsningar,
Gentiana Amrllahi och Shamal Amiri

11.2 Bilaga 2

Tillstånd från verksamhetschef/motsvarande

Projektets titel: "Professionellas perspektiv på kriminellas avhopparprocess"

Studieansvarig/a: (student/er): Shamal Amiri & Gentiana Amrllahi

Utbildning / nivå: Socionomprogrammet/Kandidat

Härmed ger jag följande student/er vid Malmö universitet tillstånd att genomföra ovanstående undersökning i min verksamhet.

Namn:

.....

Verksamhetschef/motsvarande vid:

.....

Datum: .....

Underskrift: .....

Namnförtydligande: .....

11.3 Bilaga 3

Samtycke från deltagare i projektet

Bilaga 3

Projektets titel: Professionellas perspektiv på kriminellas avhoppprocess	Datum: 2024-11-25
Studieansvarig/a: Gentiana Amrllahi & Shamal Amiri Din E-post: Gentiana.amrllahi@gmail.com Shamal007.sa@gmail.com	Studerar vid Malmö universitet, Fakulteten vid hälsa och samhälle, 205 06 Malmö, Tfn 040-6657000 Utbildning: Socionomprogrammet
<p>Jag har muntligen informerats om studien och tagit del av bifogad skriftlig information. Jag är medveten om att mitt deltagande är frivilligt och att jag när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande.</p>	
<p>Jag lämnar härmed mitt samtycke till att delta i ovanstående undersökning:</p> <p>Datum: .....</p> <p>Deltagarens underskrift: .....</p>	

11.4 Bilaga 4

Intervjuguide:

- Vilka är de vanligaste och största motgångarna som ni upplever att kriminella möter när de försöker lämna kriminaliteten och sitt kriminella umgänge?
- Vilka utmaningar förekommer i avhoppprocessen enligt er?
- Vilka är de emotionella hinder som de tampas med när de försöker lämna kriminaliteten enligt er?
- Hur påverkar arbetslöshet, brottsregister och dålig ekonomi när de kriminella försöker övergå till ett laglydigt liv” utifrån era erfarenheter?
- Hur tror ni samhället och omgivningens fördomar påverkar avhopparnas möjligheter att återintegreras i samhället enligt er?

- Vilka insatser finns det och vilka förser ni med? Är stödet tillräckligt enligt er?
- Finns det tillräckligt med resurser och stöd från Socialtjänst och Kriminalvården enligt er?
- Hur utformas stödet? utformas det utifrån individens behov eller finns det generella program?
- Hur länge pågår uppföljningen efter att de släppts från programmen?
- Vilka insatser anser ni saknas, och vilka skulle det behövas mer av?
- Var brister stödprogrammen?
- Hur kan ni och verksamheter förbereda personer för ett liv utan kriminalitet, utöver programmen och fängelse?